

MAGYARAI

Posta postală plătită în
arobării Dir. Gen. P.

T. „Otthon” Írók és Hírlapírók Köre
HUNGARIA
BUDAPEST
VII., Erzsébet-körút 9—11.

Igazgató és felelős szerkesztő:
Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R. T.**
Törv. lajstromszám:
Trüb. Bihar III. Nr. ord. 11/11 Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr Gyártás Elemér**

Hitler békebeszédet mondott Berlinben

Kifejtette a német békepolitika gyakorlati irányait. — Elmondotta, hogy a német birodalom utolsó területi követelése az, amit a cseh kérdés rendezésére emlékiratba foglaltak. Ha az összes csehszlovákiai nemzetiségi kérdést békés úton megoldják, akkor Németország hajlandó biztosítani a cseh állam új határait

Berlinből jelentik: Hitler német birodalmi vezér és kancellár hétfőn este a berlini Sportpalotában rendezett nagygyűlésen elmondotta világszerte feszült érdeklődéssel várt beszédét. A nagygyűlésen megjelentek a Csehszlovákiából menekült szudéta-németek küldöttei is és a szónoki emelvény előtt álltak sorfalat.

Hitler beszédét azzal kezdte, hogy február 22-ikén, a birodalmi gyűlési képviselők előtt elsősorban jelentett ki egy le nem alkudható elvi követelést.

— A nemzet akkor — mondotta, — halotta szavaimat és megértett engem. Egy államférfi nem volt képes erre a megértésre. El van távolítva és akkori ígéretem be van váltva. Másodszor a nürnbergi birodalmi pártgyűlés előtt beszéltem ugyanarról a követelésről. A nemzet ismét hallotta ezt a követelést. Ma idelepek eléje, és elsősorban beszélek maga a nép előtt úgy, hogy világosan lássa, mit jelent ez a

világ többi népe számára. Most már nem szabad semmi kétségnek fennmaradnia, mert ebben az órában már nem egy vezér, vagy egy ember beszél, hanem a német nép. És amikor én most ennek a német népnek a szószólója vagyok, akkor tudom, hogy ez az egész milliós nép helyesli az én szavaimat, megerősíti azokat és saját esküjébe veszi azokat. Vizsgálják meg magukat a többi államférfiak, vajjon ez az ő nemzetükkel is így van-e.

— Önök valamennyien ismerik azt a kérdést — mondotta Hitler, — ami az utóbbi hónapokban és hetekben a legmélyebben foglalkoztatott mindenkit. A neve nem annyira Csehszlovákia, tulajdonképpen Benes úrnak hívják. Ebben a névben egyesül ma mindaz, ami az emberek millióit izgatja, ami vagy kétségbeesésbe kergeti, vagy fanatikus elhatározással tölti el valamennyiüket. Miért juthatott ez a kérdés erre a jelentőségre?

Semmi érdekünk nincs abban, hogy más népeket elnyomjunk

— Néptársaim! egészen röviden, mint már olyan sokszor tettem, még egyszer el akarom ismételni a német külpolitika lényegét és céljait. A német külpolitika nagyon sok demokratia államtól eltérően világnézeti megalapozásu. Népiünknek, ennek az új, Harmadik Birodalomnak a világnézete német népiünk megtartására és létének biztosítására irányul. Semmi érdekünk nincs abban, hogy más népeket elnyomjunk.

egyáltalában nem óhajtunk más népeket magunk alatt látni, mi a magunk módján akarunk üdvözölni. A többiek tegyék ezt a maguk módján.

— Ez a felfogás, mely világnézetünk lényegében, talán fajilag gyökerezik, külpolitikánk elhatárolása és korlátozása vezet, vagyis külpolitikánk céljai nem határnélküliek, vagy időről-időre ide-oda csapongók, vagy a pillanattól megszabottak. Egyedüli célunk, hogy a német népet fejlesszük, a világban megtartsuk és érte bármilyen áldozatot meghozzunk.

Hitler ezután fölvetette a kérdést: mi ma a helyzet.

— Önök tudják, — mondotta, — hogy egykor a népek önrendelkezési joga jelszó alatt a német népet is eltöltötték az államfeletti segítségbe vetett hittel és ezzel arra indították, hogy lemondjon saját erejének a végsőig való megfeszítéséről. Önök tudják, hogy az akkori idők ezt a gvenge hitet a leggyalázatosabban

megcsalták: hogy a következménye a versaillesi szerződés volt és tudják, milyen siralmas következményei voltak ennek a szerződésnek.

— Még emlékeztünkben van, hogyan lopták el akkor népiunktől fegyvereit és hogyan bántalmazták később a fegyvertelen népet. És ha Németország ma mégis, ismét nagy lett, ha szabad és ezzel erős lett, akkor ezt kizárólag a saját erejének köszönheti. A világ többi része ehhez semmivel sem járult hozzá. Bár saját erőnkől lettünk szabadok és ismét erősek.

semmi gyűlölet nincs bennünk más nemzet iránt. Nem akarunk haragot tartani azért, ami volt, mert tudjuk,

Fegyverkezés öt év alatt éjjel-nappal, s egyuttal gyakorlati békepolitika

Hitler így folytatta:

— Ez öt év alatt valóban fegyverkeztünk. A milliárdokat erre használtam fel. Ezt most tudja meg a német nép. Gondoskodtam arról, hogy új hadsereget állítsunk fel a legmodernebb fegyverekkel. Göring barátomnak parancsot adtam, teremtsen légi fegyvernemet, mely Németországot minden elképzelhető támadástól megvédi. És kiépíthettünk olyan légierőt, melyre ma a német nép büszke lehet és, amelyet a világrespektálni fog, ha egyszer színre lép. Megteremtettük magunknak a világon a legjobb léghárítást és legjobb tank-elhárítást.

Ebben az öt évben éjjel-nappal folyt a munka. Egy területen sikerült megegyezést létrehozni. Erről majd még szólnék.

— Azonban a fegyverkezés korlátozására vagy a leszerelésre vonatkozó régebbi gondolataimat föl nem adtam, hanem ugyanezen évben a gyakorlati békepolitika formájában igyekeztem megvalósítani. A látszólag megoldhatatlan problémákhoz azzal a szilárd akarattal nyultam hozzá, hogyha bármiképp is lehetséges, békésen oldjuk meg, még több-kevésbé súlyos német lemondások árán is. Én magam frontkatoná vagyok és tudom, milyen nehéz dolog

hogy ezért nem lehet a népeket felelőssé tenni.

— Nemzetközi nyereszkesedők és üzletesek kis, lelkiismeretlen társasága az, mely nem riad vissza attól, hogy ha kell, egész népeket állítson aljas érdekei szolgálatába. Bennünk semmi gyűlölet nincs a világ iránt és ezt be is bizonyítottuk. Tények erősítették meg a német békeszeretetet.

LEMONDÁS MINDEN REVANSRÓL ÉS JAVASLATOK A LESZERELÉSRE.

— Alig fogtunk hozzá a német egyenjogúság helyreállításához, akkor minden ugynevezett revansról való lemondás látható jeleként a világ többi részének egész sor egyezményt javasoltam. E javaslatok a fegyverek korlátozásának vonalában fekdtek.

— Első javaslatom ez volt: Németország minden körülmények között követeli az egyenjogúságot, de ha a többi nép ugyanezt teszi, hajlandó lemondani minden további véderőről és fegyverről. Általános leszerelés, ha kell, az utolsó géppuskáig. Ezt a javaslatot még arra sem méltatták, hogy legalább megvitassák. Utána jött a második javaslat Németország kész hadseregét éppúgy, mint a többi állam, 200 ezer főnyi létszámra korlátozni, a többiekkel azonos felszereléssel. Ezt is elvetették. Újabb javaslatot tettem, melyszerint Németország kész, ha a többiek is úgy akarják, lemondani minden nehéz fegyverről, az úgynevezett támadó fegyverekről, tankokról, bombázó repülőgépekről, sőt, ha szükséges, általában a repülőgépekről, a nehéz és legnehezebb tüzérségről. Ezt is elvetették. Tovább mentem: nemzetközi rendezést javasoltam 300 ezer főnyi hadsereggel, ismét teljesen egyformán valamennyi állam számára. Ezt is elvetették. További javaslattal álltam elő: korlátozzák legalább a légi haderőket. Kiszöböljük ki a légi támadást. Teljesen szüntessük meg a mérgező gázháborút, biztosítsuk a szülőföldet a harcokban fekvő területen, szüntessük meg legalább a legnehezebb tüzérséget. Ezt is elvetették. Minden hiába való volt.

— Miután így két éven át egyik ajánlatot a másik után tettem és mindig csak elutasítást kaptam, kiadtam a parancsot, hogy a német haderőt olyan alapokra kell helyezni, amilyent elérni tudunk. És most nyíltan megmondhatom: olyan fegyverkezést hajtottunk végre, amelyet a világ még nem látott. (Lelkes hoszszantartó éljenzés.)

háborút viselni. Meg akartam ettől kimélni a népet. Ezért igyekeztem minden problémát béke és uton megoldani.

MEGÉRTÉS A LENGYELEK IRANT.

— Legnehezebb volt a német-lengyel viszony.

Az a veszély állott fenn, hogy ezen a téren a két népben olyan indulat vesz erőt, mintha ősi ellenségek lennének. Tudom jól, hogy ez a megbékülés nekem egyedül nem sikerült volna, ha akkor Lengyelországban demokrata kormányzat lett volna. Mert ezek a békeszózatoktól csepegtő demokraták a legvérszomjasabb háborús úszítók.

De Lengyelországban nem volt demokrácia, hanem egy férfi állott ott az ügyek élén,

s vele egy év alatt sikerült megállapodásra jutnom, mely egyelőre tíz év tartamára minden összeütközés veszélyét kiköszöbölte. El vagyunk határozva arra és meg is vagyunk győződve, hogy ez az egyezmény tartós és folytatólagos megbékülést hoz magával. A probléma ugyanis nyolc év múlva sem lesz más, mint ma.

Nincsen semmi, amit egymástól várunk. Mi belátjuk, hogy itt két nép él, élni fog és egyik sem kúszköbölheti ki a másikat. Egy harminchárom milliós nép mindég törekedni fog a tengerhez. Ezt megértettük, meg kellett találnunk a megoldás módjait és meg is találtuk.

Ez igazi békekezeledet volt, mely többet ért, mint az egész fecsegés a népszövetségi palotában.

Viharos helyeslés az Anglia és Franciaország iránti békeakarati megnyilvánításakor

— Ebben az időben — folytatta Hitler — megkíséreltem, hogy a többi nemzettel is fokozatosan jó és barátságos viszonyt teremtsünk. Biztosítékot adtunk a nyugati államoknak. Minden szomszédunknak biztosítottuk területi sérthetlenségét. És ez nem frázis. Ez a mi szent akarunk. Nincs is semmi érdekünk abban, hogy bármiképpen megzavarjuk a békét. Tény, hogy ezek a német törekvések növekvő megértésre és elfogadásra találtak. Tovább mentem és kezdet nyújtottam Angliának. Önként lemondottam arról, hogy valaha is flottaversengést kezdjünk, hogy így a brit birodalomnak a biztonság érzését megadhatassuk.

— Nem azért tettük, mintha nem tudnánk többé hajókat építeni, hanem tisztán az Angliával való megbékülés céljából. Csak a tartós békét akartuk biztosítani. S ennek egy előfeltétele van: Az nem lehet, hogy az egyik fél azt mondja, hogy én sohasem akarok többé háborút és felajánlom, hogy fegyverkezésemet 35 százalékra korlátozom, a másik fél azonban kijelenti, hogy majd ismét háborút folytatok, ha jónak látom. Ez nem megy.

Mindkét népnek meg kell fogadnia, hogy sohasem akar egymás ellen háborút folytatni. Németországban megvan ez az akarat. Remélni akarjuk, hogy az

angol népben azok kerülnek felül, akiknek ugyanez az akarata. (Hosszas taps és éljenzés.)

— Tovább mentem. Nyomban a Saar-vidéknek Németország részére történt visszaadás után kijelenttem Franciaországnak, hogy most már semmiféle ellentét nincs többé Franciaország és országunk között. Azt mondtam, hogy Elzász-Lotharingia nincs többé számunkra. Számunkra ez csupán határvidék. Különben is Elzász népét a legutóbbi évtizedekben sohasem kérdezték meg, hogy mit akar. Azt hiszem ez a nép akkor a legboldogabb és annak örül legjobban, ha nem versengenek érte. Nem akarunk háborút Franciaországgal. *Nem akarunk Franciaországtól semmit, de semmit.* És, amikor a Saar-vidék a szerződésnek francia részről való lojális értelmezése folytán visszaért a birodalomhoz, ünnepélyesen kijelenttem, hogy

most már megszűnt minden területi ellentét Franciaország és Németország között. Egyáltalában semmi differenciát nem látok többé közöttünk. Két nagy nép van itt, mely dolgozni akar, mindkettő élni akar és a legjobban akkor fog élni, ha együtt dolgozik. (Viharos helyeslés.)

Világnézeti közös alap az olasz-német viszonyban

A Duce ünneplése

— Ezután — folytatta a kancellár — további probléma felé fordultam, mely könnyebben volt megoldható, mint a többi, mert itt a világnézeti közös alap megadta az előfeltételét a kölcsönös megértésnek. Ez volt Németország viszonya Olaszországhoz. Bizonyos, hogy a probléma megoldása csak részben az én érdemen, részben annak a ritka nagy embernek érdeme, akit az olasz nép boldogan mondhat a maga vezérének. (A tömeg itt határtalan lelkesedésbe tört ki és kórusban kiáltotta: Duce, Duce...)

Hitler ezután hangoztatta, hogy az olasz-német viszony messze túlhaladta a tisztán politikai és gazdasági kereteket. Kialakult a tengely, melyet két nép alkot: két olyan nép, melyet világnézeti és politikailag szoros, felbonthatatlan barátság fűz össze.

— Itt is végleges és egész munkát végeztem. — mondotta Hitler. Megszüntettem egy problémát, mely többé nem is létezik. Ez az egész tevékenység nem valami bizonytalan állítás, hanem tény, amit semmiféle demokrata hazudozás sem sikkaszthat el.

TIZMILLIÓ NÉMET TUL A BIRODALOM HATÁRAIN.

Hitler ezután áttért a megmaradt két problémára.

— A megmaradó két probléma — mondotta — tíz millió német volt a birodalom határain túl. Németek, akik visszaakartak térni otthonukba, a birodalomba. Ez a szám nem kicsiség, hiszen negyedrésze Franciaország lakosai

számának. És, ha Franciaország több, mint 40 éven át sohasem mondott le Elzász-Lotharingia néhány százezer franciájáról, akkor nekünk is jogunk volt a világ előtt fenntartani igényeinket erre a tíz millió németre. Nem volna jogom a német nép elé állni, ha én a tíz millió németet közömbösen, egyszerűen veszni hagyom. Elég lemondást vállaltam, de Ausztria kérdésében nem engedhettem, és a népszavazás bennünket igazolt. De a demokráciák elneveztek ezt a népszavazást, mert a demokráciák számára a népszavazás abban a pillanatban felesleges, amikor nem vezet arra az eredményre, amelyet tőle a demokráciák várnak. Mégis megoldottuk ezt a problémát az egész nép nagy örömeire és

most előttünk áll az utolsó nagy probléma, melyet meg kell és megfogunk oldani. Az utolsó területi követelés, amelyet Európában támasztunk ez a követelés, de ez olyan követelés, melyről nem mondhatunk le soha.

Hitler ezután ismertette ennek a kérdésnek a történetét.

A CSEHSZLOVÁKIAI NÉPCSOPORTOK PROBLÉMÁJA. A CSEH-NÉMET ELLENTÉTEK HUSZÉVES MULTJA.

— 1918-ban — mondotta — az önrendelkezési jog jelszava alapján szétszaggatták és újá alkották Európát. Semmi tekintettel nem voltak gazdasági érdekekre, hanem atomizálták Középeurópát és önkényesen új államokat alakítottak. Ennek a szellemében létesült Cseh-

szlovákia. A cseh állam ezzel a hazugsággal kezdődött. Ennek a hazugságnak apja pedig Benes volt. Benes akkor megjelent Versailles-ben és azt állította, hogy van egy „csehszlovák” nemzet. Ezt a hazugságot kellett kitalálni, hogy saját néptársainak csekély számát valahogyan megnövelje. És a földrajzi és nemzeti viszonyokat nem ismerő angol államférfiak nem tartották szükségesnek, hogy megvizsgálják Benesnek ezt az állítását, mert rögtön megállapíthatták volna, hogy nincs Csehszlovák nemzet, hanem, hogy vannak csehek és vannak szlovákok és a szlovákok semmit sem akarnak tudni a csehekről. A csehek végül mégis anektálták a szlovákokat és bekebeleztek ezenkívül három és fél millió németet. És még ez sem volt elég: bekebeleztek több, mint egy millió magyart, továbbá ruténeket és végül néhány százezer lengyelt. Így keletkezett ez az állam, amelyet Csehszlovákiának neveznek, az erőszakkal bekebelezett népek akarata ellenére.

— Én együtt érzek a magyarok, a lengyelek az ukránok sorsával, de természetesen csak az én németjeim szószólója vagyok.

— Amikor ezt az államot megalkották először arról beszéltek, hogy Kanton-rendszert létesítenek, mert egyes államférfiaknak mégis lelkiismeretfurdalásaik voltak. Azután megkezdődött a csehek terroruralma és, amikor néhány német tiltakozott ez ellen, ezeket egyszerűen agyonlőtték. A legutóbbi 20 év alatt csaknem hatszázezer német volt kénytelen elhagyni Csehszlovákiát, mert különben egyszerűen éhenhalt volna.

— A fejlődés útja ebben az államban 1918 óta egészen világos. Benes elszánt akarata, hogy a németiséget lassanként kiirtsa. Ezt bizonyos mértékig el is érte és számtalan embert döntött szerencsétlenségbe. A bolsevizmus ezt az államot kapunk használja, csatornának, melyen át beszivároghat Középeurópába. Legutóbb azután jött a legszemérmertlenebb dolog. Ez az állam, melyben a cseh kisebbség az uralkodó nemzet, ez az állam arra kényszeríti nemzetiségeit, hogy saját testvéreikre löjjenek. Felszólították a németeket, hogy ha háborúra kerül sor Németországgal, akkor löniök kell német testvéreikre és, ha ezt nem teszik, akkor hazaárulók. Ugyanezt követelik a magyaroktól és a lengyelektől, de a tótoktól is.

Hitler itt részletesen kifejtette, milyen módszerekkel hozták a csehek a kisebbségeket ebbe a belső konfliktusba, hogy vagy a népet árujják el és ezért őket löjjeék agyon. A birodalom mindamellett kénytelen volt ezt jóideig tétlenül nézni, azért, mert védtelen volt a viládemokráciákkal szemben.

— Meg kell mondanom, hogy egyetlen államférfi volt, aki megértéssel viseltetett a német nép inséges helyzete iránt. Ki kell mondanom, hogy nagy barátunk: Mussolini volt ez. A Duce állt ki mellettünk és, ha eljő az órája én is oda állok a német nép mellé és felszólítom tanúsítson hasonló magatartást és akkor nem két állam fog védekezni a külvilággal szemben, hanem egy blokk.

A MÁJUS 21-IKI VÉGZETES FORDULAT ÉS A NÉMET IGÉNYEK KIFEJTÉSE A NÜRNBERGI BESZÉDBEN.

A birodalmi vezér és kancellár ezután vázolta a különféle eseményeket február 22-ike óta.

— Jöttek — ugymond — az egyesületek feloszlásai, a lapelkobzások és egyéb erőszakos cselekmények. Ez így ment egészen május 2-ig. A német népnek kimeríthetetlen türelme volt mindezekig. Május 21-ike azonban már elviselhetetlen volt. Ekkor ugyanis Csehszlovákiában választásnak kellett volna lennie. Benes kitalált egy eszközt, hogy a németeket megfélemlítse. Jött a katonai megszállás. Ennek indoklásául azt találták ki, hogy Németország mozgósított. A világsajtóban megindult a hajsza Németország ellen, holott Németország egyáltalán nem gondolt arra, hogy erőszakkal oldja meg ezeket a kérdéseket és remélte: az utolsó pillanatban belátják a cse-

bek, hogy ezt a zsarnoki uralmat nem lehet a végletekig fenntartani.

— Benes azt gondolta, hogy Németországgal szemben mindent megengedhet magának, mert fedezve van Franciaország és Anglia által és ha minden kötél szakad, ott lesz Oroszország is. Következtek az újabb letartóztatá-

sok és behörtönzések. Míg végre elmondottam nürnbergi követeléseimet.

— Először fejtettem ki világosan, hogy ennek a három és félmillió embernek önrendelkezési joga, husz év múltán kell, hogy érvényre jusson. Újabb üldözések következtek.

A német emlékirat tartalmának ismertetése

Hitler így folytatta: — Világos volt, hogy most már Németországnak tette kellett magát elhatározni. Most lépett a színtérre Anglia. Chamberlain miniszterelnök úrnak határozottan kijelentettem, hogy mit tekintünk mi a megoldás egyetlen lehetőségének, melyik a legeredményesebb megoldás, ami egyáltalában lehetséges. Tudtam, hogy nem akar Benessel együttmaradni a többi nemzetiség sem, de én a német nép nevében beszéltem és kijelentettem, hogy nem vagyok hajlandó tétlenül nézni ennek a három és félmillió embernek a sorsát. Nem hagytam kétséget aziránt, hogy Németország türelme végre is megszakad. A német soká tud tűrni, de egyszer eljön a pillanat, amikor a türelmek vége szakad. És most Anglia csatlakozásával Franciaország és Anglia együtt intézték az egyetlen lehetséges követelést Csehszlovákiához, hogy a német területeket végre tegyék szabaddá és engedjék át a birodalomnak.

— Most már teljesen tájékozva vagyunk azokról a tárgyalásokról, amelyeket Benes akkor folytatott. Amikor látta, hogy Anglia és Franciaország nem száll sikra Csehszlovákiáért, kibuvót keresett. Ahelyett, hogy beismerie volna, hogy a németlakta területeket át kell adni Németországnak, a helyzetet úgy akarta megoldani, hogy most kiüldözte saját területeikről a németeket. Ezzel megkezdődött az újabb katonai leigázás és most a csehek uralma elől előbb 10 ezer, majd 20, 40 és ismét 82 ezer, később 90 ezer, 137 ezer, míg most már 214 ezer menekült lépte át a határt.

— És most azt hiszem, — mondotta Hitler, — hogy eljött az idő, amikor világosan, németül kell beszélnem. Ha valaki husz éven át tűrt el ilyen szegényt, ilyen megaláztatást és ilyen szerencsétlenséget, akkor igazán nem lehet szemére vetni, hogy türelmetlen. Nem lehet azt mondani, hogy szomjazik a háborúra, annál kevésbé, mert hiszen Benes úr, végre is hétmillió csehvel rendelkezik, de itt, mögöttem egy hetvenötmillió német nép áll.

— Most tehát egy emlékiratot bocsájtottam az angol kormány rendelkezésére, az utolsó és végleges német követelésekről. Ez nem egyéb, mint megvalósítása annak, amit Benes úr már megígért. A követelések tartalma igen egyszerű.

Követeljük, hogy az a terület, melynek népe német s amely elhatározta, hogy Németországhoz akar tartozni, tényleg tartozzék is Németországhoz. De nem akkor, amikor Benes úrnak sikerült egy vagy kétmillió németet már kiűzni, hanem most és azonnal.

— A végleges határ megvonását a német néptársak szavazására bíztam. E tekintetben a saar-vidéki népszavazásnál alkalmazott szabályokat veszem alapul. Amikor Benes azt kívánta, hogy csak egyes vidékeken legyen népszavazás, abba is belementem; sőt hajlandó voltam arra is, hogy nemzetközi bizottság vizsgálja felül a népszavazást. Még tovább mentem. Hajlandó voltam a határ megvonását német-cseh bizottságra bízni. Chamberlain azt mondotta, legyen inkább nemzetközi bizottság. Erre is hajlandó voltam: legyen nemzetközi bizottság. Hajlandó voltam arra, hogy a szavazás alatt a csapatokat visszavonjuk és belementem abba, hogy arra az időre, amíg a népszavazás tart, az angol légio tartsa fenn a rendet a népszavazás alatt álló vidékeken. Hajlandó voltam arra, hogy nemzetközi bizottság vonja meg a végleges határokat és hajlandó voltam minden eljárási szabályzat kidolgozását német-cseh bizottságra bízni.

— Mi a tartalma tehát a német memorandumnak? Semmi más, mint gyakorlati végrehajtása annak, amit Benes megígért és pedig

megígért a legerősebb nemzetközi biztosítékok mellett.

— Egy dolog azonban elfogadhatatlan Benes számára, Benes azt mondja, hogy ez a memorandum új helyzetet teremtett. Miben áll ez az új helyzet? Abban, hogy azt követelem: *amit Benes megígért, ezuttal kivételesen meg is tartsa. Ez az új helyzet Benes úr számára.*

— Benes azt mondja, hogy magukat nem zárhatják ki erről a vidékről. Tehát Benes úgy

Hálanyilváníítás Chamberlain iránt

Hitler ezután áttért a legutóbbi tárgyalásokra.

— Hálás vagyok Chamberlainnak fáradozásaiért, — mondotta. — Megbeszéléseink során biztosítottam őt arról, hogy a német nép nem akar mást, csak békét. Biztosítottam őt arról,

hogyha a cseh kérdést rendezik, Németország számára nem lesz több területi kérdés Európában és biztosítottam arról, hogy ha a csehek más nemzetiségekkel is megegyeznek, még pedig békésen és nem elnoymással, akkor engem nem érdekel többé a cseh állam. Kijelentettem, hogy én akkor Csehszlovákia határait garantálom, mert mi egyáltalában nem akarunk magunknak cseheket.

— De kijelentettem azt is, hogy türelmem most már végétért a szudéta-német kérdésben. Benesnek ajánlatot tettem: nem más ez az ajánlat, mint saját ígéretének beváltása. Most az ő kezében van a döntés: *Háború vagy béke?* Benes vagy elfogadja ezt a javaslatot és a németeknek végül visszaadja a szabadságot, vagy mi szerezzük meg magunknak ezt a szabadságot. Négy és fél évig tartó háború és po-

értelmezi az átadást, hogy ezt a területet papíron Németországhoz csatolják, valójában azonban tovább is fenn marad azon a csehek erőszakos uralma. *Ennek az ideje azonban már elmúlt.*

— Én most azt követelem, hogy végre husz év után Benes urat igazságra kényszerítsék. Benesnek október elsején át kell adnia nekünk ezt a területet. Benes nem titkolja, hogy reméli: Chamberlain megbukik, Daladier megbukik, mindenütt bukások jönnek és reménykedik még mindig Szovjet-Oroszországban. Még mindig reméli, hogy kibukik az ígérete teljesítése alól. Itt azonban most két férfi áll egymással szemben: az egyik Benes, a másik én. És mi két különböző természet vagyunk. Amikor Benes a nagy világküzdelem alatt a lógások közé tartozott, ugyanakkor én, mint becsületes német ember, a harc téren voltam és ma megint, mint népem régi katonája beszél-

litikai tevékenységem hosszú évei alatt egy dolgot nem vethettek a szememre: én sohasem voltam gyáva. Most népem előtt állok, mint első katonája és mögöttem sorakozik fel a német nép. Tudja meg ezt az egész világ. Ez a német nép nem ugyanaz, mint az 1918-as nép volt. Ebben az órában az egész német nép ösztetart velem. Az én akaratom az ő akarata és én az ő akarata tekintem cselekedeteim rugójának.

A birodalmi vezér ezután a következő felhívást intézte a tömeghez:

— A német nép sorakozzék mögém. Férfi férfi mellé, nő nő mellé. Ebben az órában szentül elhatározzuk, — és ez erősebb legyen minden inségnél és veszéllyel — hogy megtörjük, az inséget és veszélyt, mely minket fenyeget. Mi most eltökéltük magunkat, Benes úr válasszon.

Hitler szavait a tömeg hatalmas „Sieg Heil” kiáltással fogadta. Ezután Göbbels hitet tett a német nép nevében a Führer mellett és megfogadta, hogy sohasem lesz Németországban még egyszer 1918 november.

— Ugy van, ugy van, — zúgta a tömeg, majd elénekelt a Deutschland dalt és a Horst-Wessel dalt.

Hitler beszédének visszhangja Angliában és Franciaországban

Londonból jelentik: Hitler beszédét Chamberlain miniszterelnök több miniszterével együtt hallgatta meg a miniszterelnökségen. Irányadó helyen közölték, hogy a beszédet mindjárt megérkezése után alapos vizsgálat alá vették. Az első benyomás feltétlenül kedvező. Erős hatást keltett Hitler meggyőző és ismételt hangzatos békéakarata, valamint Németország békülékenysége sok el nem vitatható bizonyítéka.

Kedre virradó éjszaka fél 1 órakor Chamberlain angol miniszterelnök fontos nyilatkozatot tett a sajtónak.

— A német birodalom kancellárjának beszédét olvastam — mondotta — és köszönettel fogadom azokat az utalásait, amelyek az én, a béke megmentését célzó törekvéseimre vonatkoznak. Ezeket az erőfeszítéseimet továbbra sem adhatom fel és már nagyjában meg van a megegyezés. Az ígéreteket nem a német kormánynak tették egyenesen, hanem elsősorban a francia és angol kormányoknak.

Az angol birodalom kormánya nevében kijelenthetem, hogy mi erkölcsileg kötelezve érezzük magunkat arra, hogy ezek az ígéretetek teljes becsülettel és tökéletesen teljesíttessenek és hajlandók vagyunk felelősséget vállalni azért, hogy ezeket az ígéreteket megfelelő gyorsasággal beváltásuk, feltételezve, hogy a német kormány hozzájárul a megoldáshoz.

Bízom abban, hogy a birodalmi kancellár

nem fogja visszautasítani azt a propositumot, amelyet a barátságunk ugyanabban a szellemben tettem, milyennek Németországban fogadtak. Ennek elfogadása esetén ki lesznek elégtéve a német kívánságok, amelyek a szudéta-területeknek a birodalommal való egyesítésére vonatkoznak.

Párizsból jelentik: Francia politikai körökben kijelentik, hogy Hitler beszédéből békülékeny szellem csendül ki. A beszéd nem zárta be az ajtót a tárgyalások előtt. A Paris Soir külön kiadásban ismertette a beszédet.

MUSSOLINI VONATON HALLGATTA HITLER BESZÉDÉT

Rómából jelentik: Mussolini Veronából hazatérőben Hitler beszédét különvonatán közvetlenül a német közvetítésben hallgatta végig. Olaszországban a beszéd rendkívül nagy hatást keltett és azt a lapok külön kiadásban ismertették.

VARSÓ ŐRÜL HITLER BESZÉDÉNEK

Varsóból jelentik: Hitler beszédét igen kedvezően fogadták Varsóban. A lengyel sajtó erősen tiltakozik Prága halogató eljárása ellen és egyhanguan megállapítja, hogy erre ma már késő van. Nincs helye a további beszédnek. Teschent haladéktalanul vissza kell adni. Ugyanakkor a lengyel lapok sorozatos haláloevégű ösztetüzésről adnak hírt a lengyelek és a csehek között.

Remény a békés elintézésre

A londoni rádió jelenti: Angol politikai körökben Hitler beszéde után úgy ítélk meg a helyzetet, hogy a cseh kérdés békésen elintézhető lesz és Csehszlovákia több áldozatra is kész.

„MÉG NEM KÉSŐ A NAGY TRAGÉDIÁT MEGAKADÁLYOZNI”

Londonból jelenti a Havas francia hírszolgálati iroda: Az angol külügyi hivatal hivatalos nyilatkozata megállapítja, hogy az angol minisz-

terelnök minden fáradozása ellenére német támadás történnék Csehszlovákia ellen, ennek azonnali következménye az lenne, hogy Franciaországnak Csehszlovákia segítségére kellene sietnie és hogy Anglia és Oroszország bizonyára Franciaország mellett lenne. Még nem tulságosan késő — mondja a nyilatkozó — hogy ezt a nagy tragédiát megakadályozzák, sem arra nincs tulságosan késő, hogy valamennyi nemzet követelje a szabad tárgyalások után való rendezést

Chamberlain és Benes válasza szolt Roosewelt üzenetére

Szerdán összehívták az angol alsóházat, melynek ülésén Chamberlain ismerteti béketevékenységet

Prágából jelentik: Roosewelt elnök üzenetére Benes a többi között a következőket válaszolta: — Jóllehet Csehszlovákia már a legnagyobb áldozatokat meghozta a tárgyalások során, kormánya nem szakítja meg a tárgyalásokat, hanem azt szeretné, ha a viszályt békés eszközökkel, megegyezéssel rendeznék. A mostani esetben győznie kell az okosságoknak, az emberi érzésnek és az igazság szellemének.

Londoni jelentés szerint Roosewelt békeüzenetére Chamberlain táviratban válaszolt. A távirat, amely az Egyesült Államok külügyminiszterének van címezve, bizonyos következtetést enged arra, hogy milyen javaslatot vitt Chamberlain bizalmasa, Sir Horace Wilson Berlinbe Wilson ugyanis hétfőn délután repülőgépen Berlinbe utazott, hogy elvívja Hitlernek Chamberlain személyes üzenetét. Az üzenet tartalmát nem közölték a nyilvánossággal.

Chamberlain Roosewelthez intézett válasza a többi között a következőket tartalmazza:

A mai válságos időkben meg kell gondolni, hogy mi fog a kockán és teljes mértékben mérlegelni kell minden kérdést, mielőtt olyan utra térünk, ahonnan nem lehet többé hátrálni. Az angol kormány mindent megtehet és meg fog tenni a helyzet békés megoldásáért. Erőszorításaink nem fognak lankadni, amíg céljaink elérését remélhetjük. Ma is újabb komoly felhívást küldtünk, sürgetve a tárgyalások utján való elintézését és ehhez felajánlottuk szolgálatainkat. — Roosewelt elnök szavai buzdítást jelentenek mindenki számára, aki őszintén együtt akar működni ebben az irányban. Az angol kormány fenntartás nélkül magáévá teszi Roosewelt elnök szavát. Őszintén remélve, hogy így fog osezekedni a többi kormány is, amelyhez az üzenetet intézték.

Washingtonból jelentik: Hull külügyi államtitkár kijelentette, hogy Roosewelt felhívása Magyarországnak és Lengyelországnak is szót.

VISSZATÉRTEK PÁRIZSBÁ A LONDONBAN TÁRGYALÓ FRANCIA ALLAMPÉRIÁK

Párizsból jelentik: Daladier és Bonnet hétfőn délután három óra 15 perckor a croydoni repülőtérrel hazaindult Franciaországba. Visszérkezése után azonnal a hadügyminiszteriumba ment. Háromnegyed hat órakor a miniszterelnök az Elysée palotába ment, hogy beszámoljon Leb-

run elnöknek. A miniszterelnök közel egy órát töltött az elnöki palotában.

A francia vezérkar főnöke, Gamelin tábornok este 6 órakor repülőgépen szintén visszaérkezett Párizsba.

SZERDÁN AZ ANGOL ALSÓHÁZ, CSÜTÖRTÖKÖN A LORDOK HÁZA HALLGATJA MEG CHAMBERLAIN

Londonból jelentik: Az angol képviselőházat szerda délután 2 óra 5 percre összehívták. Ugyanakkorra összehívták a lordok házat is, de azt

Hivatásának áldozatul esett egy fiatal bántásági orvos

Az egészségügyi offenzíva során maláriát kapott és meghalt

Temesvár. Saját tud. A kórházban gyászlobogót tűztek ki, amely egy fiatal bántásági orvos megdöbbentő, váratlan halálát jelzi. Bremszay Géza dr huszonnyéves temesvári orvos hunyt el hivatása teljesítése közben Tecuciban. Bremszay dr fia volt a Bántásban mindenütt ismert és nagyrabecsült Bremszay Gézának, a kozlai bányaművek igazgatójának, aki csak hat héttel ezelőtt hunyt el. A bányagazgató fia anakidéfén a helybeli piaristafőgimnázium kitűnő tanulója volt és tehetsége korán feltűnt. Elnöke volt az intézeti Mária-kongregációnak és az önképzőkörnek és nem volt ünnepély az iskolában, amelynek műsorán ne szerepelt volna.

A gimnázium elvégése után a kolozsvári egyetemen folytatta tanulmányait és ezidén, júniusban nyerte el orvosi oklevelét. Az egyetemen is feltűnt rátermettségével és ügyességével, úgy hogy a temesvári kórház sebészeti igazgatója, aki még Kolozsvárról ismerte a fiatal embert, a helybeli sebészetre nevezte ki alorvosnak.

Bremszay Géza dr azonban ugyszólván csak néhány napig működött a temesvári kórházban. Az egészségügyi offenzíva akciójára rendelték ki Tecuci megyébe, ahol azóta faluról-falura járt és

előre láthatólag csütörtökre napolják el, hogy a lordok az alsóház karzatán meghallgathassák Chamberlainnek az alsóházban elmondandó beszédét.

Az angol hadügyminiszter rendeletet adott ki, amely fegyverbe szítja a területiális hadseregnek a légvédelmet és a partvédelmet állító egységeit, valamint tisztjeit és közlegényeit. Angol hivatalos helyen hangoztatják, hogy ezeknek az egységeknek mozgósítása nem azonos az általános mozgósítással, mert nem vonatkozik az egész területiális hadseregre. A légügyminiszter visszarendelte szabadságukról a légi erők összes tisztjeit és legénységét — behívta a megfigyelő csapatokat is.

BENES LEVELE A LENGYEL KÖZTARSASÁGI ELNÖKHÖZ

Varsóból jelenti a lengyel távirati iroda: Mosicki elnök hétfőn délután 3 órakor fogadta Csehszlovákia varsói követét, aki átadta Benes sajtókezű levelét. A levelet futár hozta repülőgépen. A lengyel köztársasági elnök ezután Beck külügyminisztert fogadta.

teljesítette orvosi kötelességét. Még csak szombaton érkezett tőle levél Muresan dr-hoz: a fiatal orvos lelkes hangon számolt be végzett munkájáról. Amikorra azonban a levél megérkezett Temesvárra, Bremszay dr már élet-halál között lebegett. Bucharesti községben, ahol éppen, az egészségügyi offenzíva során működött, a malária támadta meg.

A betegség annyira erőt vett szervezetén, hogy a fiatal orvos eszméletlenül esett össze és úgy kellett Tecuciba a kórházba szállítani. Anélkül, hogy visszanyerte volna eszméletét, vasárnap reggel meg is halt a kórházban.

Édesanyja, özvegy Bremszay Gézáné, született Szalay Margit megtörtén utazott le Tecuciba, hogy a temetésére nézve megtegye az intézkedéseket. Bremszayné hat héten belül férjét és egyetlen fiát veszítette el. Az elhunyt fiatal orvost nővére, Bartal György dr hozvicsi ügyvéd felesége, valamint a Szalay-, Gally-, Várnay- és Vuchetich-családok is gyászolják.

A holttestet Temesvárra szállítják. A korán elhunyt fiatal orvost édesatyja mellé temetik, akit hat héttel ezelőtt Temesváron, a belvárosi temetőben hantoltak el.

Görög nyelvtan

Irtja: Rónay György

A család kint ült a kertben ezen a békés és végtelen augusztusi délutánon. Kugli után voltak, a hábúk a pálya végében döglötten hevertek, csak a királyné emelte büszkén bóbítás fejét a hullák fölé. A poharak alján a melegben megáporodott a sör, a tarka abroszon a sós kiflik morzsái körül kövér legyek mázskáltak. Az akácok hegyéről néha megindult egy-egy sárka levél, lassan, utána kerengéssel pörgött a levegőben és fáradtan ereszkedett le a földre. Körül a gyöp széle már tele volt ilyen sárka levelekkel.

A fiú, egyetemre készülő legény, egy nyugszékben hevert; most nyújtzkodott, hátrasimította a haját és fölállt.

— Ideje volna egy kicsit belenézni már abba a görögbe, — mondta.

A gimnáziumban, ahová járt, nem tanították görögöt, az egyetemen pedig kellett, a doktorátushoz is, a latin szakhoz is, amit választott. Nyár eleje óta állandóan szó volt a görögnyelvtanról, néha a könyveit is előszedte, a kert egy elhagyott zugába vonult és mint a darázsdongás hallatszott be a szobákba a hangja: hé ojkija, tén ojkiján, tész ojkijász... A buzgalom azonban ritkán tartott egy délelőtnél tovább; a könyvek visszavándoroltak az íróasztalra, jött a kugli, a tarokk, a csatangolások ideje és a lelkiismeretet könnyű volt megnyugtanni: messze még a nyár vége!

De most már itt volt. Minden az ősz közeledését hirdette: sérűkőn a rakott kazlak, udvaron az ekék fényes lapjai, hajnalban a vetőgép csikorgása, réteken a sarjuszéna boglyái és a tarlok helyén a friss, barnásfekete szántás. A reggelek hűvösek lettek, az erdők zöldje egy árnyalattal halványabbra vált és ebéd végén már

szőlő került az asztalra, teltszemű áttetsző sárka, mézes.

Ujra időszerű lett a görög nyelvtan. „Ha októberben le akarom tenni az érettségit, bizony neki kell kezdeni”. De éppen ez volt a legnehezebb: a nekikezdés Nem volt, aki segítsen, arra pedig, hogy külön megtanulja a betűket, az olvasást, a ragozásokat, idő se jutott már. De az elsőleges egyetemista tekintélyével sem fért volna össze ez a „gyerekes” módszer. „Fejést kell ugrani bele. Olyan ez, mint az uszás, aki benne van a tó közepén, akár tanult, akár nem, rájön a titkára”. Csakhogy ez a titok most makacsul elzárkózott. A fiú elővette a kis sárgakötésű könyvecskét: Platon. Apologia állt a címlapon — és „fejést ugrott”, szótár, nyelvtan segítségével megpróbálkozott a fordítással. Előtte ott volt a szöveg magyar és német fordítása elolvasva őket és így próbálta kihámozni az egyes görög szavak jelentését. Nem ment. Ekkor nagy elszárással újra nekifogott a nyelvtannak, fujta az okját, a pajdeot és a többit, de hiába: a szöveg előtt megint csak megbicsaklott a tudománya.

— Ha volna, aki megmutatná az első tempót...

A sárka levelek szépen kerengtek körülöttük, lassan behorították az asztalt is. Az ég kék volt, csodálatosan kék és egy madár szállt el fölöttük, kényelmesen, alig-alig mozgatva a szárnyát; úgy szállt el, mint egy szép emlék, mint az ifjuság.

„Az első tempót... Az apa fölnezzet. Az első tempó. Valami furcsa szorongást érzett a szíve körül. Nyárvégi ég, őszi erdők... És az első tempó.

Mintha hirtelen ütés érte volna, eszmélt rá ebben a pillanatban, hogy ötven éves elmúlt. Soha ilyen fájdalmasan nem érezte még az idő, az élet elmúlását. Régi születésnap vacsorák, búbanatos borozások, néha cigány is és hallgatók mellett egy-egy csöndes sóhaj: „Bizony, mi már kifelé megyünk, barátom” — mi volt mindez ehhez a hirtelen fájdalomhoz képest. Tudomásul vette, belenyugodott, dolgozott tovább, a munka

a jövő mindig lekötötte, nem ért rá elmélázni, számolgatni a napokat és esztendőket. De most, hogy itt ül szemközt a fia, kicsit hetykén, magabizón, kezében a görög könyvvel, fiús arcán a borotválkozás nyomaival... A fia férfi lett, kész arra, hogy a helyébe álljon és talán semmi nem köti már a multhoz, a gyermekkorhoz, az iskolához, mint ez a görög nyelvtan, ez az utolsó nyög, amit egy-kettőre leráz majd; egy könyv, ennyi köti még őt is a férfikorhoz, a munkás nyárhoz, aztán vége, mehet kifelé, lehullhat, mint akácról a sárka levél.

„Az első tempót...” Még egyszer meg kell mutatnia, hogy ér annyit, mint ez a másik, friss, fiatal, magabizó élet. Még egyszer, ha utoljára is! Be kell bizonyítani maga előtt is; úgy érezte, ezen a görög könyvön, ezen az Apológián áll az ő élete most, minden művének értelme, azon, hogy tudja-e még azt az „első tempót”, hogy kiuszon a fia előtt, bátran és erőteljesen, fiatalok módjára, be a mélybe, ficánkolva, mint a hivatások, a soha nem lankadók, akiknek mindig, milyen mély alattuk a víz.

Ugy dobogott a szíve, olyan édes izgalommal, mint régen, a vizsgák, szigorlatok előtt.

— Mutasd csak — mondta és alig tudta leplezni hangja remegését —, talán majd én...

— Te apa? — csodálkozott a fiú.

— Mit akarsz, én is tanultam görögöt. Jelesem volt.

— Régen elfelejtetted te már azt! Mosolyogva mondta, elnézéssel és kegyetlenül mégis. Az apa fölállt, izgatottan és sértődötten

— Nem olyan biztos. Különböben is...

Azt akarta mondani: „hogy beszélj te az apáddal”. De még idejében észbekapott. Erőtletetlen mosolygott. Elvette a könyvet. Ugy állt ott, kezében az Apológiával a fák, az ég, az ősz alatt, mint egy tanár a katedrán.

Fölnyitotta az első lapon. Szeme előtt táncoltak a furcsa betűk. Gyöngyre remegést érzett a labáiban. Szeretett volna fölkiáltani fájdalma-

Aradi Zsolt:

A Volgától a Dnyeszterig Szovjet-Oroszországon és Szibérián át

A szovjet-rezim megbélyegzettei

II.

És ekkor kezdődött Ivánnak és öccsének drámája. Amíg otthon éltek, családi körben, apjuk keresett rájuk. Ebből megélték. De amint rázorultak a saját kezük munkájára, már bezáródott előttük minden kapu, mert azt a falut kivéve, ahol laktak, nem vállalhattak máshol semmi állást. Önkéntes száműzött gyermekét vagy feleségét ugyanis nem veszi fel semilyen gyár, üzem vagy vállalat, hivatal, tanya, kolchoz, szofhoz. A száműzött gyermeke, hozzátartozója, örök bélyeget visel homlokán, nem alkalmas semmi munkára. Halálra ítéltetett.

Igy kezdődött Iván és öccse vándorútja. Beutazták az egész orosz birodalmat. Hol együtt voltak hónapokig, hol évekig külön. Iván szerint a legelső és legfontosabb teendő volt az igazolványok beszerzése. Még régi, volgai falujukból volt egy írása, hogy proletár gyermeke, így önmaga is proletár. Ha ez az írás nem lett volna, minden egyéb kísérlet meghiusult volna. Csak a proletárnak van joga élni. Iván azután ehhez az igazolványhoz még legalább ötvenet hozzáfűzött. Volt kertész, zsákhordó, krumpliszedő, a finn erdőben favágó, hivatalnok, irnok, kocsis, beállt huligánok bandájába s ha kellett, lopott is. Ha nem volt mit ennie, élete kockázatásával lopott kukoricát, gyümölcsféléket, állatokat s eladta valamelyik piacon. Nem ő volt az egyetlen, aki így élt. Minden faluban, vagy városban, ahol alkalma nyílt rá, betört a községi szovjetházba és tiszta papirosokra pecsétet ütött. Ahol irógéphez jutott, ott a pecsétet hozzáírta a megfelelő igazolványt. Egy alkalommal azt, hogy ebbe és ebbe a faluba való, egy másik alkalommal azt — persze hamis

ban: nem tudta olvasni a szöveget.

Mindegy gondolta elszántan. Erőltette az emlékezetét, hátha tudja még kivülről. A görög tanárát látta maga előtt, a jóságos, szemüveges, mulatságos kopasz öregúrát, amint fölemeli a ceruzáját és odakoppintja a katedrához, jelezve a hangsúlyt. A padokat látta, a régi iskolatársait és egyszerre szélesben mondani kezdte magában a névsort: Ahádi, Árki, Bartos, Benedek, Binder, Bódog, Csipkay... Vajjon mi lett ezzel a Csipkayval? És a nagy, melák, kövér Lengyel ott az utolsó padban...

Lengyel... „No, Lengyel, hát maga kérem, készült-e mára? Lengyel föláll, lustán, veszi a könyvet, hunyorog, nyög, izzad aztán elkezdli... igen, elkezdli az Apológiát és milyen tisztán mondja, milyen tisztán hallatszik a hangja harmincegynehány év távolából! Ezért engedték át, az volt az egyetlen menedéke, ez az Apológia, semmi egyebet nem tudott, de ezt fújta. Kivülről: „Hoti men ümeisz o andrész athénajoj...”

Emlékezetből mondta a szöveget, de úgy tett, mintha olvasná. De Lengyel ott a harminc éven túli messzeségben most elakadt. Az apa a szöveg fölé hajolt, hunyorogva, kereste a szót. „Repondaté?” Reszketett a keze. „Pepondathé?”

— Várj csak. Nézd, hogy éppen ezt... No mindjárt...

Elkezdte előlről, mint a rossz diák, hogy a hadarás lendülete talán átsegíti az akadályon. De nem segítette.

Ebben a pillanatban mint egy ostor csattanását, hallotta a fi vidám, elégedett nevetését.

— Nem való ez már neked, apa. Hagyd csak. Majd megbírkózom vele én magam! — És kivette a könyvet a kezéből.

A férfi lehajította a fejét.
— Igen, — mondta — igen. Látod. Tudtam, csak elfelejtettem.

És kényszeredetten nevetett a diákos ócska mentegetődzéshez. Aztán elindult a ház felé. Ingujiban volt; a nap még melgen sütött, de ő hirtelen fájni kezdett, annyira fázott, hogy össze-koccantak a fogai

neveken —, hogy családja kétszáz év óta ott lakik, egy harmadik igazolványba, hogy apja és nagyapja résztvettek a forradalomnak a cári uralom elleni merényleteiben, egy negyedik igazolványba, hogy az egyik nagybátyja bombát dobott valamelyik helytartó kocsija elé és így tovább.

Volt még egy kis külföldi pénze, aranya is, amelyet a forradalom előtti, vagy alatti időkből őriztek meg, amikor kapcsolatuk még fennállt a külfölddel és elrejtették néhány száz frank, dollár, vagy font külföldi pénzt, hiszen ezeknek a valutáknak birtoka egyet jelentett a szabadság némi kis reményével. Az egyik finnországi erdőben, ahol intelligenciája révén már

A GPU titkos szolgálatában

Iván intelligenciája révén a gyárban ismét hamarosan előbbre jutott, de vesztére. A GPU ugyanis kém munkára szelmele ki. A GPU nemcsak saját embereivel dolgozik, hanem megbízásokat is ad különböző célok érdekében olyanoknak is, akik nem tartoznak a szorosan vett szervezethez. Ezek aztán félelemből mindent elvégeznek. Jaj annak, aki megtagadja a szolgálatot. Ivánt arra szemelték ki, hogy leplezze le, valóban előfordul-e szabotázs a gyárban? Rossz árúk kerültek ki, minden árunak valamilyen hibája volt s meg kellett volna állapítani, kik a tettesek? Iván a gyár irodájában dolgozott, így áttekintése volt az egész üzembről. Természetesen nem akart a GPU szolgálatába állni. Jelentéseit megírta, de abban csak általános megállapítások voltak, amiket egyideig feltűnés nélkül elfogadtak. Egy alkalommal azután rapportort citálták. Felelősségre vonták, hogy még mindig nem nyomozta ki a tetteseket és meggyanúsították, hogy maga is szabotál.

Ekkor kezdődött az igazolványok igazi szerepe. A főlény mindig használt.

Iván a szemébe vágta a kihallgatást végző GPU-embernek:

— Itt van ez az irat! Az őseim mind forradalmárok voltak. Itt van a másik irat. Kikérem magamnak a gyanúsítást!

A GPU-tisztviselő nem tehetett mást, mint elfogadta a papirosokat és türellemmel várt.

Néhány hét múlva azonban újabb események történtek. Mintha a nagyváros csak szerencsétlenséget hozott volna számukra. A moszkvai hatóságok ugyanis elhatározták, hogy egységes utleveleket adnak ki Moszkva lakosai számára s felülvizsgálják az összes iratokat. Iván is beadta igazolványait, amelyek előző fronetikus hatást értek el. Ujabb két hét múlva azonban behívták. Ugyanaz a GPU-tisztviselő pofonvágtá.

— Aljas csirkefogó vagy. Hamisak az irataid.

Valódi nevén nevezte. Megmondotta, hogy a volgai német száműzött fia.

Ifj. Kendi Finály István Dr

Vitaminok és hormonok

Amatörkötésben 116 lei.

Az ideai nöbeldij a nagyközönség széles rétegében keltett érdeklődést a vitaminok iránt. Kendi Mihály könyve ebben a vonatkozásban kitűnő kézikönyv. Behatóan foglalkozik az élet fenntartásához szükséges erjesztőkkel, vitaminokkal és hormonokkal s érdekes táblázatokban mutatja ki, hogy a különböző élelmickek milyen mértékben tartalmazzák őket.

irnok lett, tudta meg, hogy öccsét valahol elfogták.

Csodálatosképpen nem levelek, rádió és telefon viszik-hozzák a híreket a nagy birodalomban, hanem hetekig: — az emberi száj postája.

Katakomba-életet, földalatti életet élnek itt

Azt is megtudta, hogy öccsénél megtalálták a külföldi pénzt és egy irást, ami őt leplezi le, Menekülnie kellett.

A birodalom közepén, egy eldugott faluban, csak hónapok múlva találkozott öccsével s ekkor elhatározták, hogy abbahagyják az évek hosszú során át folytatott vidéki vándorlást s bevonulnak egy nagyvárosba. A nagyváros környékében, síkatoraikban, csatornáiban, gyárüzemeiben néha könnyebb elbujni, mint vidéken. Moszkvába mentek. Itt kapták a hírt, hogy apjukat az Uralból tovább száműzték Szibériába. Ekkor elhatározták, hogy anyjukat is magukhoz veszik. Anyjuk akkor negyvenéves volt, már teljesen megöregedett, ősen, roskatagon állított be Moszkvába. A család, — bár kézművesek voltak —, művelt család volt. A két fiú édesapja és anyja több iskolát végzett és jobb napokat látott. A gyermekek azonban nem tudták volna eltartani anyjukat és így állást kellett számára szerezni. Hosszu keresgélés, próbálkozás után az anya cselédnek állott be egy GPU-katonához. Csak ezeknek és magasrangú állami hivatalnokoknak, valamint gyári üzemvezetőknek van annyi pénzük, hogy cselédet tarthassanak.

Iván az életével játszott. Ismét a főlényhez menekült. Mellbevágta a GPU-tisztviselőt.

— Aljas csirkefogó? Te vagy az! Ugyanolyan proletár vagyok, mint te! Nemsokára meg fogom állapítani, hogy ki a szabotáló? Kikérem magamnak.

Főllépésének ismét hatása volt. Utlevélét nem adták ki, azaz visszavonták, de iratait megkaphatta.

Ekkor már nem lehetett soká várakozni. Menekülni kellett. Ekkor érlelődött meg Ivánba és öccsében, hogy akár élve, akár halva, de elhagyják Oroszország területét.

Az igazolványok már nem értek semmit, mert rajtuk volt a bélyegző:

„Uj utlevél kiadva”.

Sürgősen kellett tehát cselekedni. Egy perccig sem maradhattak Moszkvában. Megtakarított pénzükkal anyjukkal együtt vonatra ültek és visszamentek abba a szibériai faluba, ahol apjuk élt. Alig voltak itt egy-két napig. Csak éppen bucsuzni jöttek. Aztán tovább! Azt tervezték, hogy az Amuron keresztül menekülnek. A faluban azonban, ahol nagyon sok száműzött él, szóba elegyedtek egy dnyeszterpartí volt halással. A Dnyeszter vidékéről ugyanis a lakosság legnagyobb részét egész egyszerűen elvitték s akár bűnösök voltak, akár volt ellenük gyanu, vagy nem, egyszerűen száműzték őket, mert a határon másnak nincs joga tartózkodni, csak a GPU-őrségnek.

Ez a halász is mindenre elszánt ember volt. Felesége a száműzetésben meghalt, gyermekét huligán-bandába kerültek és elpusztultak. Háromszáz rubelért vállalkozott arra, hogy elvezeti a két testvér a Dnyeszter partjának egy olyan pontjára, ahonnan éjszaka folyamán átuszhatnak Romániába. Valóságos szerződést kötöttek. A háromszáz rubelt csak tizenöt méterrel a part előtt kapja meg a halász, nehogy eláruhassa őket, nehogy esetleg kelepccébe kerüljenek.

Megkezdődött az utazás. Hónapokig tartott. Hol gyalog, hol vonaton, hol kocsin. Amíg a határzónához nem kerültek, addig még rendben lett volna minden. A Dnyesztertől nyolcvan kilométerre azonban már igazoltatni kezdik az embereket a vonatokban. Egy alkalommal éjszakának idején jött a razzia, amitől csak úgy menekült meg a két testvér, hogy az egyik a halász hátizsákjába bujt s a zsákot letakarták a halász nagy, subaszerű kabátjával. A másik fiú ugyanakkor a csomagtartóban helyezkedett el s állati bőrök rejtették el.

Szerencsésük volt. A GPU-ember egy száműzöttet talált a kocsiiban s ezzel aztán épp elég dolga akadt.

A határtól ötven kilométerre a menekülők leszálltak a vonatról s gyalog tették meg az utat az evakuált zónába. A dnyeszteri halász itt már az életével játszott. Tudta, hogyha leleplezik, válogatott kínzások között fejezi be életét. Mindhárom meg szeretne volna kapni a háromszáz

rubelt, még a folyópart előtt. A két fiu azonban revolverrel hajította előre.

A halász azonban csak száz méterig ment. Azt mondta, hogy inkább lemond a pénzről, de nem megy egy tapodtat sem tovább. Egész testében reszketett és Ivánnak és öccsének csak erőszakkal sikerült rábírnia arra, hogy tovább menjen. Az egyik erősen kézenfogta, a másik hátulról a koponyájához illesztette a revolver csövét. Így értek a Dnyeszter partjára. A száz méteres utat félnapig tették meg.

Sűrűbb bozót, régiebb kertek maradványai és kukoricás területek el a Dnyeszter partja mentén. A part egyébként magas. A víz lenn sötétben örvénylik. Félnapig vártak, míg a három vonalban egymástól félkilométer távolságra lévő örök váltása bekövetkezett. Nincs a Dnyeszter partjának olyan része, ahol ne volna őrség. A kukoricás közepén elboacsajtották a halászt, aki némán eltűnt.

A két fiura sötét éjszaka borult. Hason csuszva közelítették meg a part szélét. Hogy egészen odaérjenek, egy kerítésen kellett még átugraniok. Az ugrás zaját az őrség meghallotta. Riadalom támadt, keresésükre indultak.

A fiuk azonban nem ijedtek meg. Halálra szántan, ahelyett, hogy visszamenekültek volna, bevetették magukat a vízbe. Iván a fejére kötözte ruháját, öccse azonban egészen ruhátlanul uszott.

Nehéz percek következtek. Minden pillanatban rájuk világitott az őrség reflektora. Amikor már tul voltak a folyó közepén, fellelegzetek. Most már lehetett. Fejük tulságosan kicsiny mozgó célpont lett volna ahhoz, hogy eltalálják őket. Boldogan dagasztotta szívüket a szabadság érzése és kitérték karjukat, amikor a tulsó oldalon — Romániában — számukra szabad ország területére tették lábukat.

Romániában — természetesen, elfogták őket és csak nehezen tudták tisztázni magukat a kémkedés vádjá alól. De végre mégis kiszabadultak és nem kellett attól félniök, hogy visszaviszik őket Szovjetországha.

Szabadok voltak. Elutazhattak Németországba.

A menekülésnek vége volt. Németországban célhoz értek, de ott égett még előttük a nagy probléma: mi van a szüleikkel? Minden kísérletük csődöt mondott, a szovjethatóságok megtagadják külföldi államok kérését és nem adnak ki senkit. Iván anyja és apja továbbra is ott él a nagy birodalom két különböző zugában. Elválasztották őket. A fiuk Esztországon, Finnországon és Perzsián keresztül eleinte több ízben küldtek élelmiszercsomagokat haza, persze csak úgy, hogy a hatóságok nem tudhatták, hogy tőlük jön a csomag. Egyiket-másikat meg is kapták.

Hat hónappal ezelőtt aztán Iván atyját az új módszer szerint ismeretlen helyre száműzték. Koncentrációs táborba. A legujabb módszer az, hogy a hozzátartozókkal nem közlik a száműzött tartózkodási helyét. Az újabb száműzés oka az volt, hogy az apa „fasiszta” gyanuba keveredett. Külföldről kapott élelmiszercsomagokat és ez elegendő volt ahhoz, hogy büntessék. Édesanyjuk visszament a Volga mellé, ahol, ha nem lettek volna rokonaik, éhen halhatott volna. Mint száműzött felesége nem kaphat munkát sehol. Egyik bányát, aki idős ember, régóta beteg, ápolja most. Ha a beteg meghal, nincs számára több életlehetőség. A fiuk cipőt küldtek nekik. A cipőnek magas ára van. Az öregasszony eladta a cipőt és ebből szerzett élelmiszereket.

Érdekes, hogy a szovjetből irt levelek mind célhoz érnek. A cenzura nem tud annyira erős lenni, hogy minden levelet elfogjon. Anyjuk, ismerőseik és rokonaik több ízben küldtek már értesítést nekik, természetesen álnevekre és álcímekre, s ezekből mindent tudnak. Legutolsó híruk az volt, hogy a falujukból egyszerre háromszáz embert száműztek. Iván szerint az emberek Oroszországban már teljesen apatikusak. Nem csodálkoznak semmin. Nem kérdezik, miért viszik el őket s az otthonmaradottak számára sem jelent semmit egy-egy újabb letartóztatási hullám. Huszonegy év óta így van ez.

Mikor Iván befejezte elbeszélését, semmi szomorúság nem sötéltett az arcán. Teljesen hiányzik ebből a fiúból a megfurdás, az érdeklődés, a csodálkozás. Lelke száraz, kemény, hideg. Európában sem érzi magát otthon.

— Mit akar csinálni? — kérdeztem.

— Nemsokára elvégzem az egyetemet. Aztán tovább dolgozom.

Ennél a szónál felragyogott a szeme.

— Az orosz nép felszabadításáért fogok dolgozni — mondta lelkesen...

(Vége)

Ócskaságok gyűjtésével nyersanyaghoz juthat az ipar

Svájc megszervezi az ócskaságok gyűjtését — Csont-, papir-, vas- és rongy hulladék — ami devizát pótol. — Cellulóze és géptör.őröngy készül az ócska ruhákból

Zürich, szeptember hó.

Svájc egyszer már megcsodálkozta a világot, amikor aláértékelté mozdíthatatlannak hitt frankját. A béke és a semlegesség országa ezúttal ugyan kisebb, de mégis jelentős szennyezéssel szolgál. Az aranyfrank országának egyik világszerte elterjedt nagy lapja, a Neue Züricher Zeitung hatalmas cikkben követeli: **szervezzék meg az ócskaságok gyűjtését Svájcban.**

Mindenekelőtt megállapítja a svájci lap, hogy az utolsó esztendőben az ócskaságok összegyűjtése és értékesítése a világ valamennyi gazdasági részén nagy lendületet vett. Különösen a nyersanyag-szegény országok foglalkoztak ezzel. De mindjebben felismerik az itt rejlő lehetőségeket a többi országok is. Legjobban éppen devizagazdálkodási okokból **Németország szervezte meg a használt holmik gyűjtését**, mint amilyen a papir, a rongy, az ócskavas és az acél, valamint a csont. Ezt részben az iskolák, részben pedig a politikai alakulatok segítségével szedték rendszeresen össze **s ezáltal olyan nyersanyaghoz juttatták az ipart, amelyet különben devizáért kellett volna megvásárolni.**

Emlékeztet azután a lap arra, hogy a világháború idején valamennyi ország gyűjtötte és felhasználta az ócska anyagokat és éppen itt az ideje, hogy ezzel a kérdéssel a szabadvalutájú országok is foglalkozzanak. A különbség legfeljebb az, hogy a szabadvalutájú országokban az ócskasággyűjtés szervezetét kell megteremteni, hogy bármely pillanatban, amikor erre szükség van, működésbe lépessen és elláthassa az ipart az így szerzhető nyersanyagokkal.

Ocska papir után, ócska vasat gyűjt Svájc

A cikk mindjárt helyzetképet is ad Svájc-ról. A hulladékananyagokat, — mint ócska acél, papir, csont, gumi — már esztendőik óta eléggé megfelelő mértékben gyűjtik. Legteljesebb a szervezet a használt papir és a használt ruha összegyűjtésénél. Minthogy kétezer ócskás járja a háztartásokat és a kis üzemeket és szedi össze a holmikait, a gyárak pedig egyenesen a nagykereskedőnek adják tovább a hulladék-anyagot. A svájciak most azt akarják, hogy ahogyan megszervezték az ócskapapir és a használt ruhafélék feldolgozását, épp úgy alakuljon ki valamennyi eldobott, de feldolgozásra még alkalmas anyag gyűjtési és felhasználási szervezete is.

Ami már most az ócska papir és a használt ruha felhasználását illeti, ez majd minden országban ugyanazokon a frázisokon megy keresztül. A rongy a válogató üzembe kerül, ahol szét-szedik eredetük minősége szerint gyapjanyagra, selyemre. Régi ruháknál nagyon gyakran többfajta anyag is előfordul, ezeket lefejtik. A szét-darabolt holmik ezután a portalanító szerkezetbe kerülnek. A holmik egyrészből, amikor már az idegen anyagoktól megtisztították őket, többnyire tisztítási ruha lesz, gépek törölgetésénél használt ruha, amelyből igen sokat fogyaszt az ipar.

A modern ócskaruha-válogató üzem

futószalagokon dolgozik. Futószalagon rohannak a holmik és a mellettük álló munkások kitérő szemérméttel kapkodják ki a len, vászon, gyapju, gyapot anyagokat, aszerint, amelyiknek milyen a feladata. Ezek után a minőség szerint szét-szedett anyagok a sajtoló gépbe kerülnek és itt hatalmas csomagokat sajtolnak belőlük. Ezeket az összejáratott anyagokat aztán kitérően használhatják a műselyemgyárak, valamint a papirgyárak, ahol nélkülözhetetlen anyagot, cellulozet pótolnak.

Érdekes adat, hogy az 500 munkást foglalkoztató svájci ócskaruhát válogató üzemben a munkabérek az eladási ár 70 százalékát teszik. Ez a magas százalékarány az oka annak, hogy tulajdonképpen csak a papir- és a ruhafélék

feldolgozása fejlődött ki nagyobb arányokban. **Pedig használható volna sok más ócska anyag is, így az üveg s a gumi.** Valamennyi használt holmi értékesítésének azonban előfeltétele a megfelelő szervezet, amely rentabilisá teszi a gyűjtést és a feldolgozást.

Befejezésül azt követelik a svájciak, hogy most már sürgősen náluk is szervezzék meg az ócskaságok gyűjtését. A devizaszegény országok erre mindig jó vevők, tehát a gyűjtés már export szempontjából is ajánlatos. A felvevő piac biztosítására pedig kényszeríteni kell a gyárakat, hogy minden felajánlott mennyiséget megvegyenek.

Marosvásárhely vissza akarja szerezni szabad királyi város jellegét

A királyi helytartóság pártolólag terjesztette fel a város átíratát a belügyminiszterhez

Marosvásárhelyről jelentik: Megirtuk, hogy az augusztus 14-én életbe léptetett közigazgatási törvény rendelkezései folytán Marosvásárhely szabad királyi város jellege megszűnt. Ezzel együtt természetesen megszűntek a városnak azok az előnyei is, amelyeket a szabad királyi városi jog biztosított.

Előrelátható volt, hogy a város vezetősége nem nyugszik meg Marosvásárhely „lefokozásában”. A város vezetősége Gh. Dimitriu táblabíróval, a város ügyeinek vitelével megbízott polgármesterrel az élen az új közigazgatási törvény életbe léptetése előtt küldöttségileg kereste fel a belügyminiszteriumot, kérve, hogy Marosvásárhely szabad királyi város jellegét a kormány a tartományi rendszer kiépítésénél is vegye figyelembe. Az új közigazgatási törvény rendelkezései nem vették figyelembe a város ósregi közjogi helyzetét s minthogy Marosvásárhely lakossága az 1930. évi népszámlálás adatai szerint nem éri el a törvényben megkívánt ötvenezer lélekszámot és költségvetése is a törvényben előírt összeg alatt van, az új rend életbe léptetésével az egyszerű megyeszékhely jellegét kapta.

A város mai vezetősége még a nyár közepén a belügyminiszteriumhoz fordult és kérte a kormányt az ósregi kiváltság visszaadására. A jelentés — amelyet a város a gyulafehérvári tartományi főnökségnek is megküldött — megállapítja, hogy igen mély fájdalomt okozott a régi kiváltság elvesztése s annak következményeit az alábbiakban vázolja: A város lefokozásának következtében Marosvásárhely gazdasági és ipari jelentősége csorábbt szenvedett, csökken a kultúra- és igazságszolgáltatási és katonai szerepe és gyengült az utolsó húsz esztendő alatt kialakított roman répi helyzete. Végül elő-haladásukban, sőt napi megélhetésükben is csapás érte a város tisztviselői karát.

A gyulafehérvári tartományi főnökség a város vezetőségének szempontjait és indokait a legteljesebb egyetértéssel méltányolta s amint Marosvásárhely városának hivatalos lapja, az „Oraul” szeptember 15-iki száma közli, a tartományi főnökség a szabad királyi város kiváltságának visszaadására vonatkozó emlékiratot kedvező és pártoló véleményezéssel terjesztette fel a belügyminiszteriumhoz.

Most, amikor Csehszlovákia válsága az egész világ szemeláttára játszódik le, valóságos szenzáció erejével hat

MARJAY FRIGYES

SEDANTOL PRÁGAIG ...

című páratlanul izgalmas könyve.

Ára gyönyörű egész vászonkötésben 310 lel.

Megrendelhető kiadóhivatalunk útján.

HIREK

MAGYAR LAPOK

Keresztény magyar napilap

Nagyvárad, Strada Regele Carol II. 5.

ELOFIZETÉSI ARAK: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400
negyedévre 210, egy óra 70 lei.
Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: **dr Sulyok István.**
Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Veress Ernő hittanár Márton Aron plébános helyettese

Kolozsvárról jelentik: A Szent Mihály egyházközség képviselőtestülete vasárnap délelőtt a plébánia tanácstermében ülést tartott s azon Márton Aron kanonok-plébános, apostoli kormányzó mondott emlékbeszédet az elhunyt püspökről. Ezután hivatalosan is bejelentette, hogy a Szentszék őt bízta meg a kormányzati teendők ellátásával. Helyébe az egyházközség élére ideiglenesen Veress Ernőt, a katolikus gimnázium hittanárát nevezte ki. A kinevezésről szóló leiratot Szilágyi Márton jegyző olvasta fel s azt a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette. A Szent Mihály egyházközség vagyoni ügyeinek vezetését továbbra is Márton Aron apostoli kormányzó végzi.

HANZU TÁBORNOK KIRÁLYI HELY-TARTÓ MÁRAMAROSSZIGETRE UTA-ZOTT. Szatmár. Saját tud. Tegnap számunkban beszámoltunk Hanzu Alexandru tábornok királyi helytartó és Hodor Victor tartományi vezértilkár hivatalos látogatásáról, amelynek során Nagyváradra, Szatmárra és Nagykárolyra utaztak. Szatmár és Nagykárolyt keresték fel. A magasrangú vendégek Nagykárolyból Szatmárra tértek vissza és ott töltötték az éjszakát. Szatmáron megbeszélést folytattak a város vezető személyiségeivel a városi vezetői bizottságának kijelölésére. A királyi helytartó kijelentette, hogy Szatmár városa magyar alpolgármestert kap és erre vonatkozólag ajánlásokat kért. Beavatott körökből nyert értesülésünk szerint dr Antal Sándor nyug. városi tisztiügyész személyében állapodtak meg, akinek a kinevezése 2-3 napon belül meg is érkezik. Hanzu tábornok, királyi helytartó és Hodor Victor vezértilkár kedden reggel Máramarosszigetre utazott.

VISSZAADTÁK A DITRÓI KATOLIKUS ISKOLÁT. Megírtuk, hogy a ditrói római katolikus elemi iskolát május hó folyamán a ditrói előjáróság csendőrfedezet mellett elvette és rögtön át is adta az állami iskolának. Ezzel a felekezeti iskola hajlék nélkül maradt és bérelt lakásban volt kénytelen elhelyezkedni. Most, felettes hatóságaink közbenjárására a nemzetnevelési miniszter a felekezeti iskolát visszahelyezte jogainak birtokába, mely már vissza is költözött a 45 éve használt és telekkönyvileg is az egyház nevében álló épületbe. Nem lehet leírni azt az örömet, mellyel a falu lakossága fogadta ezt a hírt, mert a nemzetnevelési miniszter ezzel a tétellel nagy lépést tett a lelkek megbékélésére felé.

A nagyváradai bádigos és vízvezeték-szerelő szindikátus szeptember 28-án, szerdán este 7 órakor taggyűlést tart. Tekintettel arra, hogy a tárgysorozatban életbevágóan fontos kérdéseket tárgyalnak le, felkérjük a tagokat, hogy ezen a taggyűlésen teljes számban annál is inkább megjelenjenek, mert a fontos határozatok hozatalához minden tag jelenléte szükséges van. Elnökség.

MEGHALT TÜRRE TÁBORNOK ÖZVE-GYE. Rómából jelentik: Türr Izabella, Türr tábornok magyar, majd később olasz szabadsághős özvegye, Merano melletti villájában kedden hajnalban meghalt.

VISSZAÉRKEZETT GENFBŐL A NEM-ZETGAZDASÁGI MINISZTER. Bucuresti. Saját tud. Constantinescu nemzetgazdasági miniszter hétfőn érkezett haza Genfből, ahol résztvett a Népszövetség munkálataiban, mint a román állam kiküldötte.

Eljegyzés. Both Zoltán eljegyezte Székely Klárát, Nagyvárad. Minden külön értesítés helyett.

A BOLGÁR KIRÁLY PÁL JUGOSZLAV KORMÁNYZÓHERCEGNÉL. Belgrádból jelentik: Boris bolgár király Németországból jövő Pál kormányzóherceg szlovéniai kastélyába érkezett.

Közérdekű munkák elvégzése szempontjából ki lehet sajátítani a szükségesnek talált ingatlanokat. Bucurestiből jelentik: Hivatalos intézkedés jelent meg olyan értelemben, hogy közhasznosági érdekből, közérdekű munkák elvégzése szempontjából, a szükségesnek talált ingatlanok kisajátíthatók. Azt, hogy az illető munka valóban közérdekű-e és hogy a kisajátítás végrehajtható, a miniszterelnök és a belügyminiszter jelentése alapján kiadott királyi rendelet mondja ki.

A FELFÜGGESZTETT VÁROSI TISZT-VISELŐK DUMITRESCU VEZÉRFELÜGYE-LŐ ELŐTT. Saját tud. Tegnap a nemrég elbocsátott városi tisztviselők küldöttsége kereste fel Dumitrescu belügyminiszteri vezérfelügyelőt. Kérték, hogy igazságosan bírálja el helyzetüket és mivel egyizben már nyelvvizsgát tettek, helyezze vissza őket állásaikba. A vezérfelügyelő megígérte, hogy kérésüket felülvizsgálja. Dumitrescu egyébként kedden délben táviratot kapott, amelyben visszarendelik a fővárosba. A vezérfelügyelő kedden délután már el is utazott a városból.

Felülvizsgálják az idegen állampolgárok családi állapotát. Bucurestiből jelentik: Az idegen állampolgárok felülvizsgálata, mint ismeretes, október elsején kezdődik. A nemzeti munka védelméről szóló törvény 15. szakasza úgy intézkedik, hogy azok az idegen állampolgárok, akik már 1930. óta az országban tartózkodnak, munkavállalási engedélyt kaphatnak, ha román állampolgárságot nem vettek feleségül. A bucuresti állambiztonsági hivatal (fősziguranca) megállapította, hogy az érdeklült külföldi állampolgárok csak formai házasságokat kötöttek s miután a munkavállalási engedélyt megkapták, elváltak. — Ezért az illetékes hatóságok elrendelték, hogy azok az idegenek, akik a szóbanforgó törvény 15. szakaszának előnyeit élvezték, családi állapotukat a felülvizsgálat során anyakönyvi kivonattal igazolják.

IDEGEN ÁLLAMPOLGÁROK IS BE-IRATHATJÁK GYERMEKEIKET AZ IS-KOLÁKBA. Bucurestiből jelentik: A nemzetnevelési miniszter figyelmeztette a középiskolák igazgatóit, hogy külföldi állampolgárok gyermekeit is fel lehet venni az állami középiskolákba, amennyiben van még hely. A minisztérium azt az utasítást adta, hogy amennyiben kétségek merülnek fel, úgy a vonatkozó okmányok bemutatására kell kötelezni a jelentkező növényeket.

Gépkocsiszerencsétlenség Szatmár határában. Szatmár. Saját tud. Turterebes község határában könnyen végzettség válható gépkocsiszerencsétlenség történt. Kaufman Kálmán szatmári kereskedelmi ügynök felesége társaságában gépkocsival Munkácsra akart utazni. A gépkocsit azonban nem engedték át a határon, mire Kaufmanék visszafordultak Szatmár felé. Amikor Turterebes közelébe értek, a felvert por miatt a sofőr elvesztette tájékozódó képességét és a gépkocsi teljes sebességgel nekirohant az utcai ároknak. A jármű felborult és súlyosan megrongálódott. Az utasok szerencsére kisebb sérülésekkel uszták meg a balesetet.

F. Endrődy László S. J.

P. Petit hajója

A könyvnek első részében P. Petit S. J. csupa érdekes epizódokból szőtt életrajzát adja, a másik részében pedig egy teljes részletes leírás gyakorlati közöl, amelyet P. Petit tartott lelkigyakorlat páratlanul ötletes és eredeti előkészítés. Egyszerű közvilágosságban az arisztokratikus életmód varázsa érződik — a bensőséges kegyelmi élet kifradása.

Ára 90 lei és portó.

GAZALLARCOT KAPTAK A TISZTVISE-LŐK. Bucurestiből jelentik: A fővárosban megkezdtek a gázallarcok kiosztását a köztisztviselők között.

Háromnapos ájtatosság a nagyváradai Kis Szent Teréz plébánia templomban. Lisieuxi Kis Szent Teréz névünnepe alkalmából a váraikosai Szent Teréz plébánia-templomban esütörtök délután 6 órakor háromnapos ájtatosság kezdődik. Este 6 órakor és reggel fél 9 órakor szentbeszéd, amelyeket Linzenbold Ferenc szatmári székesegyházi segédlelkész tart. Szentmisék reggel fél 8 és 9 órakor. Vasárnap 7, 8 és 9 órakor csendes szentmisék, 10 órakor főpapi mise, szentbeszéd és rózsaszentelés. Ezután végzik el az új plébánia lak felszentelését. A sok kegyelemmel öszekötött napokra Nagyvárad Kis Szent Teréz két tisztelő katolikus híveit ezton is szeretettel meghívja a plébánia hivatal.

KODÁLY ZOLTÁN A WORCESTERI ÜNNEPI JÁTÉKOKON. Londonból jelentik: Most folynak Worcesterben az angol ünnepi játékok. A múlt héten az ősi worcesteri katedrálisban bemutatták Kodály „Te Deum”-ját szólistákra, kórusra és zenekarra írva. Angliában maga a szerző mutatta be először ezt a művet két évvel ezelőtt Herefordban. Az előadásnak most még átütőbb sikere volt az angol sajtó szerint, mint a bemutatás idején, mert a kórus és a zenekari együttes munkája még inkább elmélyült. A nagy angol lapok a legnagyobb elismeréssel írják Kodályról és művészetéről.

RAJTAÜTESSZERŰ VIZSGALATTAL LE-LEZTÉK LE A CUKROT ELREJTŐ NAGYKERESKEDŐKET. Bucuresti. Saját tud. A bucuresti élelmiszerpiacon drágulás észlelhető. A közönség igyekszik élelmiszertel ellátni magát, a kereskedők viszont rejtgetni kezdenek bizonyos árucikkeket, így a cukrot, noha a cukorelosztó központ elegendő cukrot bocsát rendelkezésre. Hétfőn a hatóságok rajtaütésszerű vizsgálatot végeztek több nagykereskedőnél, akiknél több ezer kiló cukrot találtak elrejtve, ugyanakkor, amikor a vevőket azzal küldték el, hogy egy szem cukor sincs raktáron.

VONATOK HA TALÁLKOZNAK. Essenből jelentik: A westfáliai Borken pályaudvarán hétfőn este egy tolatómozdony összeütközött egy személyvonattal. Tizenöt halott és négy súlyos sebesült. — Barcelonából jelentik: Barcelona közelében két személyvonat egymásba rohant. A szerencsétlenségnek harminc halottja és ötven sebesültje van.

Jóváhagyták a szatmári pénzügyigazgatási főpénztáros másfél éves fogházbüntetését. Szatmár. Saját tudósítónktól. Annakidején az egész országban nagy feltűnést keltett, hogy Kuk Jenő, a szatmári pénzügyigazgatóság sikkasztás miatt leváltott pénztárnokának utódját: Călinescu Gheorghet a hatóságok szintén sikkasztás miatt letartóztatták. Călinescu alig néhány hónapig kezelte a főpénztárt, amikor bűnös üzemeit felfedezték. A megtevédt tisztviselő nem a saját pénztárát dezsmálta meg, hanem a Stanescu Ioan által kezelt letéti pénztárt fosztogatta körmoztont ravaszszaggal. Ismeretlen bűntársak általi kisebb összegeket helyeztet letétebe, majd a nyugtát nagyobb összegre meghamisította és a pénzt felvette. Ezzel az eljárással kilencvenegyszer lei kárt okozott az államnak. Călinescut a törvényszék egyévi és kéthónapi fogházra ítélte, míg Stanescu hivatali hanyagság miatt egyhónapot kapott. Az ítéletet úgy a vádlott, mint az ügyész megfellebbezte. A tábla most jóváhagyta a törvényszék ítéletét.

Egy halott asszony szemének átültetésével két vak ember kapta vissza látását. Newyorkból jelentik: San Franciscóban az orvosok érdekes szemátültetést végeztek. Egy kevéssel előbb elhunyt 80 éves nőnek, Margaret Carr asszonynak a rokonok engedélyével kivették a szemét és annak segítségével két vak embernek adták vissza a látását. Az egyik Harding lelkész, aki 43 évvel ezelőtt vakult meg, a másik Morton 21 éves zongoraművész, aki 1932-ben vesztette el látását. Mindegyiknek egy-egy fél szem jutott az elhunyt asszony „örökségéből”. Amikor a kötéleket eltávolították, Morton ujjongva kiáltotta: „Ismét látok”. A következő pillanathban a nagy felindultságtól elájult. A kötélek levételkor Harding is nyomban örömmel mondotta: Meg tudom számolni az ujjaimat és látom a színeket is”. A kórház orvosai idáig hét ízben próbálták meg, hogy halott egyének szemének átültetésével látóvá tegyenek vakokat, de vállalkozásuk csak most járt sikerrel.

Temetések. Ladányi Evi Magda 3 és fél éves korában Nagyváradon elhunyt. Temetése szerdán délután 2 órakor lesz az Oltuz-utca 4. számú háztól. — Fábian László 68 éves korában Nagyváradon elhunyt. Temetése esütörtökön délután 3 órakor lesz a Pasteur-utca 127. számú gyászaháztól. (Erdélyi „Concordia”).

KÖZGAZDASÁG

A pénzügyminisztérium döntése a bizományi szerződések illetékezésének ügyében

Bucurestiből jelentik: A pénzügyminisztériumban fontos határozatokat hoztak egy régebben függőben levő kérdéssel kapcsolatban. A határozat a bizományi szerződésekről szóló törvény 27. szakaszának alkalmazását tisztázza.

Számos iparvállalat termékeit tudvalevőleg közös eladószervek révén hozza forgalomba. Akkor, amikor a gyárvállalatok és az eladószervek közötti viszony adóügyi szempontból való megítélésére került sor, a különböző pénzügyigazgatóságok a kérdést különbözőképpen intézték el. A vállalatok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy termékeiknek eladás végett való átadása egyeztető komisszió-ügyletet képez, amely után a komisszió összege után számítandó 2 százalékos illeték fizetendő.

A pénzügyminisztérium viszont arra az álláspontra helyezkedett, hogy abban az esetben a bizományi szerződésekről szóló törvény 27. szakasza alkalmazandó, mert az iparvállalatok és a termékeiket elosztó szerek között tulajdonképpen bizományi szerződés jön létre. Ezért a minisztérium úgy döntött, hogy az említett esetekben a bizományi szerződésekről szóló törvény a mérvadó és a központi adóügyi bizottság döntése szerint az ilyen jogviszonyból eredő számlák után 3 ezrelék bélyegilleték fizetendő, ugyanugy, miként az eladási számlák után. A konszignációs szerződések után ugyanakkor 0.75 százalékos hatjának be, ha a szerződés egy évre és 1.50 százalékos, ha a szerződés egy éven túli időre szól.

Október elseje után is folytathatják működésüket az eddigi falusi italmérők

Az italmérések átadása csak az új italmérési engedélyek kibocsátása után történik meg

Aradról jelentik: Az aradi pénzügyigazgatóságon — mint arról már ismételten beszámoltunk — hetek óta folyik a falusi italmérési engedélyek árlejtése. Az árlejtések még nem fejeződtek be és eddig egyetlen községben sem adták ki az új italmérési engedélyt, illetve még nem érkezett meg a szeszmonopol vezérigazgatóságától az árlejtés jóváhagyása. Az új szesz törvény értelmében a régi falusi italmérési engedélyk hatálya október elsején lejár és ezért érthető módon tájékozatlanság uralkodott az érdekelt községekben, hogy mi lesz október elseje után a falusi italmérési engedélykkel és árusíthatnak-e október elseje után a régi italmérési engedélyk tulajdonosai vagy pedig az új italmérési engedélyk kiadásáig a községek italmérések nélkül maradnak?

A kérdéssel kapcsolatban az aradi pénzügyigazgatóságon azt a felvilágosítást kaptuk,

hogy hallgatlagos módon a régi italmérési engedélyk tulajdonosai október elseje után is folytathatják működésüket mindaddig, amíg az új italmérési engedélyk kiadása meg nem történik. Az állammal is érdeke ugyanis, hogy az italmérések működése ne szüneteljen, mert a kényszerű szünet esetén az állam jelentős jövedelmektől esne el. Így tehát azon falusi italmérők ellen, akik október elseje után is működnek, nem vesznek fel kihágási jegyzőkönyvet. Mielőtt azonban az új italmérési engedélyk kiadása megtörtént, a régi italmérők be kell hogy szüntessék működésüket.

Értesítésünk szerint egyébként a fent vázolt helyzetre való tekintettel felmerült bucaresti illetékes körökben az a terv is, hogy a régi italmérési engedélyk hatályát meghosszabbítsák, előreláthatólag március elsejéig.

Október 16-tól 23-ig rendezik meg a Csiki Mezőgazdasági Kamara gazdasági kiállítását

Csikszentdomokos. Saját tud. A Csiki Mezőgazdasági Kamara az idén is megrendezi szokásos őszi mezőgazdasági kiállítását. A kiállítást október hó 16-án nyitják meg és 23-ig lesz nyitva. A kiállítás helye az idén is a csikszentdomokosi székházának nagy terme. A kiállítás előkészítő munkálatain a Kamara egész tisztikara dolgozik, élén Ernyei Árpád igazgatóval. Ez alkalommal a műtrágyának és műtrágya-terjesztő földjavító tulajdonságának propagálására fektetik a főszólyt. A Kamara negyven százalékos kedvezménnyel bocsátja a műtrágyát a csiki gazdák rendelkezésére éppen ebből a célból.

A kiállításra felhozható minden mezőgazdasági termék: gabona, kapásnövény, takarmány, gyümölcsféle, valamint háztartási és gazdasági felszerelés, népművészeti és néprajzi különleges ségek szöttevények stb. A kiállítók mindenike érdeme szerint jutalomban részesült. A díjak legnagyobb részét gazdasági felszerelésben osztják ki. Felhívjuk tehát az egész megye gazdaközöniségének figyelmét a kiállításra már jóelőre. Gazdasági fejlődéséről és haladásáról csak úgy lehet meggyőződni, ha a gazdasági szaktanácsok alkalmazásával végzett munka eredményét a régivel összehasonlítva bemutatják a gazdák és így egymástól tanulva, dolgoznak majd tovább a jobb és több termelés lehető eléréséig.

Mondanunk is fölösleges, hogy a Kamara semmiféle részvételi, vagy látogatási díjat nem szed. Kiállítási tárgyakat most be lehet jelenteni a Mezőgazdasági Kamara elnökségénél.

A behozatali engedélyk másolatához mellékelni kell a számlák másolatát. A pénzügyminisztérium rendeletet intézett a vámhivatalokhoz, amelyekkel tudatta, hogy a jövőben a behozatali engedélyk két színű másolatához mellékelni kell a számlák másolatát két példányban. Ezek közül az egyik a vámhivatalnál marad, a másikat pedig átadják az importőrnek, hogy az a példány a Nemzeti Banknál elvégzendő formások kereszttulajdonosára szolgáljon.

A Kereskedelmi Kamarák nemzetközi szövetségének vezetői az országban. Constantából jelentik: Tegnap reggel a Transylvania gőzösön Constantába érkezett Dothoias Watson, a kereskedelmi kamarák nemzetközi szövetségének elnöke és felesége, valamint Pierre Vasseur, a nemzetközi kereskedelmi kamara vezértikára. Watson, kíséretével a kikötőből Bucurestibe utazott, ahol ünnepélyes fogadtatásban részesítették őket. A kamarai elnök eddig Athénben, Ankarában és Sztambulban járt, Romániában előreláthatólag csütörtökig marad. Itt tartózkodása alatt valószínűleg kihallgatáson jelenik meg az uralkodó előtt.

Kivonják az öt alkalmazottnál többet nem foglalkoztató vállalatokat a nemzeti munkavédelmi törvény hatálya alól. A nemzetgazdasági minisztériumban ülést tartott a nemzeti munkavédelmi törvény alkalmazását ellenőrző bizottság, amely részletesen letárgyalta az említett törvény módosításával kapcsolatos javaslatot. A bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a törvény intézkedéseit főképpen a nagyvállalatoknál kell végrehajtani. Ezért úgy döntöttek, hogy az említett módosítás során azokat a vállalatokat, amelyek öt alkalmazottnál többet nem foglalkoztatnak, kivonják a nemzeti munkavédelmi törvény hatálya alól.

Mezőgazdasági hadiárát Szatmár megyében

Szatmár. Saját tud. A vármegye gazdasági tanácsa a kolozsvári mezőgazdasági és állategészségügyi vezérfelügyelőnek jelenlétében Coman Simion ezredes-prefektus elnöklele alatt ülést tartott, amelyen nagyfontosságú határozatokat hoztak. A gazdasági szerek beszámlolását az utóbbi három hónapban végzett munkájukról, majd elhatározták, hogy a megyében mezőgazdasági hadiárát indítanak. Hivatkozott az értekezlet az uralkodó nemrégiben elhangzott szavaira, amelyek szerint az ország minden vidékén fokozottabb gondot kell a mezőgazdálkodásra fordítani. Elhatározták, hogy nagyobb segélyben részesítik a jégkárosult gazdákat, ellátják őket nemesített vetőmagokkal, valamint a szükséges eszközökkel. Az állattenyésztés fokozására bizottság járja be a falvakat és a növénykültúrák közül kiválogatja azokat, amelyek tenyésztési célra a legalkalmasabbak. Ezeket az állatokat kettőzött figyelemmel fogják felnevelni.

Zürichi zárlat. Párizs 11.87, London 21.23, Newyork 44.75, Brüsszel 75.75, Milánó 23.50, Amsterdam 238, Berlin 176.90, Prága 15.20 áru, Varso 83.25, Belgrád 10, Bucuresti 325.

Fizetik az 1922. évi kölcsönkötvény kamatszélvényeit. Bucurestiből jelentik: A pénzügyminisztérium megbízta az illetékes párizsi bankokat az 1922. évi négyszázalékos állami kölcsönkötvények esedékes kamatszélvényeinek kifizetésével.

NEMZETKÖZI TÁRGYALÁSOK ACÉLKARTELLÉTREHOZÁSÁRA. Hágában a közeljövőben tárgyalások indulnak meg az angol és német acélléptkezési vállalatok között egy nemzetközi acélkartell megszervezésének ügyében.

NEM SZÜNETELI MEG A POSTA A KEDVEZMÉNYES DIJSZABÁST. Bucurestiből jelentik: A posta igazgatóságának az a bejelentése, hogy október elsején megszűnik a posta kedvezményes díjszabása, különböző tárlátásokra és félreértésekre adott alkalmat. Most nyilvánosságra hozták a posta-vezérigazgatóság eredeti rendelkezését. Ezek szerint nincs szó a posta kedvezményes díjszabásának megszüntetéséről, csupán bizonyos kedvezményeket fognak megszüntetni. Október elsejétől kezdődően a postán küldött nyomtatványokra nem szabad tintával, vagy géppel személyes természetű közleményeket hozzárdani. Nem szabad képeklapokra, újvívi üdvözlőlevelekre és névjegyekre öt szónál többet írni. Eddig ugyanis a posta az ilyen eseteket — felsőbb rendeltre — elnézéssel kezelte és nem bírságot levett. Végül írodalmi brosurákat és könyveket nem lehet az újságok postai díjszabásával küldeni.

Ujjászervezés előtt a csikszentdomokosi több évtizedes hitelszövetkezet. Csikszentdomokos. Saját tud. A hétezer lakost számláló Csikszentdomokos felcsiki nagyközségnek igen régi, több évtizedes hitelszövetkezete van, amely különösen a multban, az adósságrendezői törvény életbelépeése előtt, igen üdvös működést fejtett ki a székely gazdák kisebb kölcsönökkel való ellátása tekintetében. A hitelszövetkezet, hála önzetlen és rátermett vezetőinek, kiheverte az adósságrendezői törvény miatt keletkezett veszteséget, tagjaival és adósaival megfelelő módon egyezséget kötött, úgy hogy most már rövidesen, teljesen ujjászervezve megindulhat ismét áldásos működése. A szövetkezet elnöke dr. Kard a Ferenc és Kedves Ferenc a községben a felkarolói és terjesztői.

Szövetkeztől alakulnak az erdélyi kisbankok, amelyek paraszthiteleket folyósítanak. Bucurestiből jelentik: A Nemzeti Bank részletes jelentést készített a pénzintézetek helyzetéről és beszögezte, hogy a kis bankok jelentős részét vagy kényszerfelszámolásra kell utasítani, vagy egybeolvasás révén kell az életképtelen kisbankokból életképes középbankot alakítani. Ez a felszámolási és fúziós munka már régtől tart, a kisbankok azonban nem könnyen törődnek be a sorssal, s mindent elkövetnek, hogy a jegybank és a kormány segítségével megmentsék önálló magukat. Bucuresti lapok jelentése szerint most részben sikerrel járt a kisbankok mozgalma. A kormány ugyanis azzal foglalkozik, hogy szövetkeztől alakítsa át azokat az erdélyi kisbankokat, amelyek paraszthitelek folyósításával foglalkoznak. A szövetkezetek központ vezérfelügyelőt küldött ki a kérdés tanulmányozására.

Gyöngye a kukorica-termés de — fedezi a belföldi szükségletet

Bucuresti. Saját tud. A földművelésügyi miniszteriumban legújabbán eszközölt számítások szerint, noha a tengeri-termés gyöngye, a belföldi szükségletet fedezni fogja. A 450.000 vagon terméshez fűzött várakozások nem váltak be. A termés ennél kevesebb lesz, de a 400 ezer vagonnyi mennyiséget mindenesetre meg fogja haladni. A földművelésügyi miniszter elrendelte, hogy 2000 vetőgép behozatalát mentesíti az „ad valorem” vám díjtól.

Fizetik a nyugdíjakat

A nyugdíjak kifizetését az egész országban megkezdték.

Kolozsváron a pénzügyigazgatóságon kedden kezdődött meg a folyó hónapi nyugdíjak kifizetése. Szerdán a G—N és csütörtökön az O—Z kezdőbetűsöket kerülnek sorra. A kifizetések reggel 8 órától fél 12-ig tartanak.

Számhárom a pénzügyigazgatóság jelentése szerint a következő sorrendben kezdik meg a nyugdíjkiadásokat: az első és második számú adóhivatalban szerdán, csütörtökön és pénteken délelőtt fizetnek, míg a pénzügyigazgatóság péntek délelőtt csak a letiltások, valamint a tisztviselők nyugdíjait fizeti. Azok, akik bármilyen okból nem tudnának a jelzett időben személyesen jelentkezni illetményükért, felvehetik azt a jövő hetekben is, minden szerdán és pénteken reggel 9 és 10 óra között.

Temesváron a havi nyugdíjak kifizetéséről szóló jóváhagyás már megérkezett a Banca Nationala itteni fiókjához, a pénzügyigazgatóságon azonban csak ma várják a jóváhagyás megérkezését s ezért a nyugdíjösszegek kifizetésére szükséges összeget egyelőre nem vehetik fel a Banca Nationala fiókjától. A pénzügyigazgatóságra érkező jóváhagyás után az egyes kerületi adóhivatalok nyomban megállapítják a fizetések napját és sorrendjét. Valószínű, hogy a nyugdíjak kifizetésére már holnap, vagy holnapután sor kerül.

Nagyváradon a nyugdíjak kifizetését — mint megírtuk — kedden kezdték meg a következő megváltozott sorrendben: az S, T, U, V, W, Z kezdőbetűsöket, szerdán az A, B, C, D, E, F, G, H, I, J kezdőbetűsöket, holnapután pedig a K, L, M, N, O, P, R kezdőbetűs nyugdíjasok nyugdíját folyósítja a pénzügyigazgatóság főpénztára.

Az írásbeli érettségi vizsgák eredményei

— Kolozsváron 76 jelölt közül 54 ment át —

Amint már jeleztük, országszerte megkezdődtek az őszi érettségi vizsgálatok, Kolozsváron a magyar intézmények vizsgáztató bizottsága a Maria királyné leányliceumban székelt Da. covici Constantin kolozsvári egyetemi tanár elnöklésével. A vidéki gimnáziumok közül ezúttal a bizottság előtt vizsgázik a zilahi református gimnázium hét és a beszercei szász gimnázium tizenkét jelöltje. Az írásbeli eredményét vasárnap délután hirdették ki. A református főgimnázium 12 jelöltjéből az írásbelin átment 9, a református leánygimnázium mind a nyolc jelöltje sikerrel tette le az írásbelit. A katolikus gimnázium 17 jelöltjéből 9 ment át sikerrel az írásbelin, az unitárius kollégium 12 jelöltje közül pedig hét állhat szóbelire. A Marianum 7 jelöltjéből elbukott 1. A zilahi Wesselényi kollégium hét jelöltjéből öt állhat szóbelire a beszercei szász gimnázium 12 jelöltje közül 9. A ezékelykeresztúri unitárius kollégium jelöltje szintén átment. Amint a fentiekben kitértünk, 76-ból összesen 54 jelöltnek sikerült az írásbeli vizsgálat. A szóbeli vizsgálatok hétfőn reggel kezdődtek meg.

92 JELENTKEZŐ KÖZÜL 54 MENT ÁT SZATMÁRON

Saját tud. Az Eminescu liceumban megkezdődtek a szóbeli érettségi vizsgák. Írásbelire 92 növendék jelentkezett, de csak 54 tette le sikerrel a vizsgát. Az első csoportban tizenegy növendék állhat szóbelire, akik közül hat sikerrel vizsgázott.

Elfoglalták a Notre Dame iskola második betörőjét is

Két fiatalember Bucurestiből látogatott Temesvárra, ahol sorozatos betöréseket követtek el

Temesvár. Saját tud. Szeptember elején, mint megírtuk betörők jártak a Miasszonyunkról nevezett Iskolanővérek új intézeti épületében és a beíratási díjakból s a tandíjakból összegyűjtött nyolcvanhétezer leit vitték el. Jelentették azt is, hogy az egyik betörőt sikerült csakhamar elfogni Kolozsváron, ahol az egy razzia alkalmával a mozgóképszínházban tűnt fel a rendőröközegeknek s egy női ruhadarab révén, amely a temesvári betörés alkalmával eltűnt s amelyet a betörő a kabátja alatt viselt, rábizonyították a tétét. Halpern Jenő temesvári illetőségű husz éves fiatalember volt a betörő, akit Temesvárra hoztak és részletesen kihallgattak. Vallomása alapján a rendőrség megállapította a betörő tettestársát is, aki Bucurestibe távozott s ezért Temesvárról a bűnügyi osztály egyik detektívjét küldték Bucurestibe, hogy a másik betörőt is elfogja. Ez most sikerült is és rendőrkézre került egy Abraham Ottó nevű huszonöt éves temesvári illetőségű fiatalember, aki már régebben Bucurestiben telepedett meg.

A rendőrség megállapította, hogy a két fiatalember nemcsak az Iskolanővérek iskolájában követett el betörést, hanem számos helyen betört és majd mindenütt gazdag zsákmányra

tett szert. Egy ideig Halpern Jenő is Bucurestiben tartózkodott és ott beszélte meg Abraham Ottóval a temesvári betörések tervét. A két fiatalember augusztus 22-én Temesvárra is érkezett és mindjárt hozzáfogott a „munkához”.

Már az első éjjelen betörték Braun Jenő festődjébe, ahol kétezerháromszáz leit és különböző árut loptak, összesen tízezer lei értékben. A rákövetkező éjjelen egy pinceajtó kifizetése után Fock Romulus vegyszeti műtermébe törték be, ahol harmincezer lei készpénzt zsákmányoltak. A rosszútra tévedt fiatalemberek erre megelégteltek a „munkát” és visszatértek Bucurestibe. De csakhamar elfogyott a pénzük, mert igen költséges életmódot folytattak. Elhatározták tehát, hogy újból leutaznak Temesvárra.

Szeptember 1-én már újra megérkeztek. Mindjárt az első éjszakán átkulcsolt betörték a zsidó liceum igazgatósági irodájába, ahol ezer leit, egy írógépet, különböző bélyegzőt és diákigazolványokat loptak. Egy napi pihenő után újra akcióba léptek. Ezúttal az Ariana-kerthelyiség konyhájába törték be. Ők lopták el onnan a zenekar hangszereit: egy szakszofont és két fuvolát, azonkívül háromezer lei készpénzt vittek el likőröket, dohányárut és enivalót. Közben alaposan lakmároztak is és még a pezsgőt is megdézsmálták.

A rákövetkező éjjelen követték el aztán az Iskolanővérek iskolájában a betörést, amely jövendelműzés szempontjából a legjobbnak bizonyult. A nyolcvanhétezer leit megosztották s aztán egyikük Kolozsvárra, a másik Bucurestibe távozott. A betörések második szériájából szerzett pénzt szintén elköltötték. Valószínűleg szórta a pénzt, amíg tartott belőle: Abraham például Bucurestiben egy bárban egy éjszakán költött el tizennégyezer leit.

A Temesvárról kiküldött detektív napokig kereste Abrahamot Bucurestiben, végül is egyik villamosmegállón fogta el. Abrahamot letartóztatták, de egyelőre Bucurestiben tartották vissza, miután a temesvári betörések után ott is szerencsét próbált. Egy drogériába tört be és parfümkészítéshez szükséges szeszt lopott el, ötven ezer lei értékben. Ennek a betörésnek a kivizsgálása után azonban őt is Temesvárra szállítják.

Szerkesztői üzenetek

„Orvos” jellegű a következőkben válaszolunk. A Szent Vincécs irgalmas nővéreknek Nagyváradon kívül kórházuk és sanatóriumuk van Marosvásárhelyen, Csikszederdán és gondozásuk alatt van a kolozsvári Park-sanatórium.

Nagyszabású karácsonyi kirakatvilágítási verseny Nagyváradon

a „LUMEN” izzólámpagyár

Bazilli Mihály mérnök közreműködésével karácsonyi kirakatvilágítási versenyt rendez Nagyváradon, rendkívül értékes díjakkal. — A verseny feltételei „LUMEN” izzólámpák fölerakatánál

BAZILLI-DEAK
str. Dr. Aurel Lazar 1 sz.
tudhatók meg. Telefon: 35-36.

Apcáthidnetések

Adás-vétel

szavanként 3 lei

Egy

jó állapotban lévő fekete teli és egy átmeneti női kabát, valamint férfi fekete zakó, mellénytel eladó. Nagyvárad, Str. Principele Mihaj 14. udvari lakás. Érdeklődni délután 2 és 4 óra között.

Eladó

két hold szőlő felszereléssel, vinellérakással és borházzal. Értekezni Nagyvárad, Str. Pasteur 59. szám.

PUHA CÍMOT

állandóan vesz a Szent László-nyomda r. t., Oradea, Str. Regele Carol II. No. 5.

Lakás

szavanként 3 lei

Négyszobás

modern tiszta lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Bratianu-utca 27. szám.

Négyszobás

emeleti komfortos utcai lakás kiadó. Calea Dobrotilor 18. szám. — Három szobás utcai földszintes modern lakás kiadó, Str. Aurel Vlaicu 49. sz. — Haeznált butorok eladók. Értekezhetni Calea Dobrotilor 18. emelet.

Háromszobás

fürdőszobás utcai lakás mellékhelyiségekkel novemberre kiadó. Nagyvárad, Parcul Alba-Iulia 2. sz. Poliklinikával szemben.

Két szobás
komfortos lakás november 1-re kiadó. — Nagyvárad, Regele Ferdinand 49., illetve Str. Parinteale Danila 7.

Két szobás
teljes komfortos lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Str. Simion Stefan 11.

4 szobás,
földszintes, modern lakás november 1-re kiadó Nagyvárad, Bulev. Regele Ferdinand 41.

Különbejárato
szoba irodának vagy raktárnak alkalmas kiadó. Értekezni: Nagyvárad, Bul. Regele Ferdinand 18. Gyümölcs utcében.

Egyszobás
konyhás lakás október 1-re kiadó. Ugyanott burorozott szoba kiadó. Nagyvárad, Mihail Sorbul 7. szám

Modern
magánház, 2 szobás, eladó. Nagyvárad, Str. N. Balcescu 23-a.

Különféle

szavanként 3 lei

Egy-két

egyetemi hallgatóknak a Szociális Testvéreknél teljes ellátást kaphat. Érdeklődéseket Kolozsvár, Str. Grigorescu 35.

Elveszett

szavanként 1 lei

Elveszett

Bobi névre hallgató fehér vágottfarkú szálkásszörű pincsi kutya. Megtaláló jutalmát kap Nagyvárad, Parcul Stefan cel Mare 17. Pécsi.

Allást nyec

szavanként 2 lei

Lapelárusítók

utcai árúsításra, MAGAS SZÁZALEKKAL, azonnal felvétetnek. Jelentkezések a kiadóban

LEGUJABB

„A román királyság békés ország” — mondotta a patriarka-miniszterelnök a tisztelgő frontharcos küldöttségnek

Bucuresti. Saját tud. A volt Frontharcosok Szövetségének nemzetközi kongresszusa hétfőn délelőtt folytatta ülését és a déli órákban a frontharcosoknak egy küldöttsége kereste fel Miron Cristea miniszterelnököt, aki az üdvözlő szavakra így válaszolt:

A román királyság, ahol a Frontharcos Szövetségek most nagygyűléseket tartják, békés ország. Azért minden román örömmel látja, hogy ez a szövetség a békét írta programjába. Ha

Románia fegyverkezik, azért teszi, hogy kövesse a klasszikus szólás parancsát: „Ci vis pacem, para bellum”.

Románia én általam köszöni meg a frontharcosoknak ezt az isteni és keresztényi célkitűzést, amellyel a békét hirdetik a népek között. A legutolsó háború frontharcosai minikenél jobban tudják, hogy az ember a háborúban vadállattá válik. Azért a frontharcosok a leghivatottabbak arra, hogy a békéért harcoljanak.

Londonban koronatanácsot tartottak a király elnöklete alatt

Chamberlain békepolitikája szellemében további erőfeszítések várhatók

Londonból jelentik: Közvetlenül Hitler beszédének elhangzása után a kormány minisztertanácsra ült össze. A király ugyanabban az időben a titkos tanács ülésén elnökölt. A késő éjszakai rendkívüli minisztertanács és koronatanács után a kormány tagjai kedden délelőtt ismét rendkívüli minisztertanácsra ültek össze, hogy megvitassák Hitler beszédét. Valószínűleg megbeszélik azt is, hogy az október

1-ig hátralévő idő alatt az angol kormány milyen lépéseket tehet és milyen eshetőségekkel kell számolni a legközelebbi napokban. A kormány politikájának vezérelve továbbra is Chamberlain elgondolása marad és ebben az irányban további erőfeszítések várhatók. Politikai körök még mindig nem adták fel a reményt, hogy Chamberlain erőfeszítései nem vesznek kárba.

Cseh és német hivatalos körök vitája Hitler emlékiratáról

Prágából jelenti a C. T. K.: A cseh rádió hétfőn este hivatalos közleményben ismertette a prágai kormány felfogását a német jegyzék tekintetében. Az ismertetés így szól:

— Hitler új memorandumának közelebbi megvizsgálása világosan megmutatta, hogy az emlékiratban nem az angol-francia terv végrehajtásáról van szó, hanem új javaslatokról, amelyek a régi tervet jelentősen felülmúlják és amennyire meg lehet azokat érteni, a hitleri Németország új javaslatait tartalmazza Csehországgal szemben, még pedig olyan alakban, amelyből nem a békés megengedésre való akarat, hanem a csupasz brutalitásra való törekvés tűnik ki, hogy a szabad cseh állam minden életlehetőségét megsemmisítse. Ez az emlékirat teljesen figyelmen kívül hagyja a Csehországnak nyújtandó esetleges garancia-kérdését és jellegét elsősorban az a körülmény mutatja, hogy elhagyja az angol-francia javaslat talaját, amennyiben azoknak a szudéta-német területeknek az átengedését követeli, amelyek 50 százaléknál több német él és e területek mellett kiterjeszkedik túlnyomóan cseh többségű területek követelésére is. Világos, hogy az új emlékiratban Hitler az önröndelkezés alárcába olyan területekre tart igényt, amelyek sohasem voltak németek és ahol sohasem laktak németek. A javaslat elfogadása Prágára nézve azt jelentené, hogy megfosztaná a köztársaságot iparától, egész komlótermésétől és erdeitől, amelyek a papiriparát táplálják. Ezenkívül katonai téren is megbénítaná a köztársaságot, amely ki lenne szolgáltatva erős szomszédja kényekedvének. Az emlékiratból az a tény világlik ki, hogy a köztársaságot a teljes gazdasági és politikai tehetetlenség megbénítsák és átvegyék az uralmat Közép-Európában. A cseh kormány jóakaratóról tett

tanubizonyosságot, amikor a londoni javaslatot elfogadta a megengedés alapjául. A Sirovy-kormány ezen a jóakaraton semmit sem változtat. A kormány meg van győződve, hogy megengedésre lehet jutni azzal a feltétellel, hogy a nyugati nagyhatalmak kitanaknak a berchtesgadeni javaslat mellett.

Berlinből jelentik: A Német Távirati Iroda a fenti cseh közleménnyel kapcsolatban megjegyzi, hogy a szudéta-német perem-területen közel három és egy negyedmillió szudéta-német lakik. Ennek a perem-területnek az elcsatolásába Csehszlovákia beleegyezett. Ha most állást foglal ez ellen, ez csak újból azt bizonyítja, hogy meg akar szabadulni kötelezettségétől. Az iparvidékek elszakítását illetően a német meggyőződés az, hogy most nem a cseh gazdasági élet kérdéseiről van szó, hanem a népek önröndelkezési jogáról. A német kormány a továbbiakban is pontról-pontra visszatartja a prágai kifogásokat.

MI VOLT A MOSZCICZKYHEZ INTÉZETT BENES-FÉLE LEVÉLBEN?

Londonból jelenti a Reuter: Prágai hivatalos értesülés alapján hitelt érdemlő helyen úgy tudják, hogy Benes a Moszciczkéhez küldött sajtókezű levelében hajlandónak nyilatkozott arra, hogy véget vessen a lengyel-cseh viszálynak, még a cseh-lengyel határ revíziójának árán is, kölcsönös megengedés alapján. Varsóból jelenti a Lengyel Távirati Iroda: Cseh repülőgépek az utóbbi két nap alatt több ízben lengyel terület fölé repültek. Hétfőn délután öt cseh repülőgép újból átrepült lengyel terület fölött. A lengyel kormány, tekintettel a sorozatos átrepülések eseteire, a varsói cseh követség útján határozottan tiltakozott ez ellen a prágai kormánynál. A tiltakozás hangzatosat-

ja, hogy a kormány a lengyel határ további ilyen megsértését nem fogja tűrni. Ugyanakkor Varsó az ügyben azonnal magyarázatot kér.

CHAMBERLAIN SAJÁTKEZÜLEG IRT LEVÉLBEN ANGLIA GARANCIAJÁT AJANLOTTA FÖL HITLERNEK

Budapestről jelentik: Az „Est” londoni tudósítója szerint három órával Hitler beszédének elmondása után Chamberlain sajátkezűleg írt békeajánlatot levélbe foglaltva elküldte Hitlernek. Ez a mezzemenő, Anglia teljes garanciáját felajánló mezzemenő Chamberlain legszemélyesebb műve volt. Londonban úgy tartják, hogy Hitlernek módjában áll elfogadni ezt az ajánlatot, mely a legteljesebb mértékben érvényt szerez a Berchtesgadenben megállapított német követeléseknek. Ennek teljesítéséért Anglia ma felelősséget vállal. Anglia ugyszólván erkölcsi garanciaként állott a német és cseh kormány mögé. Ez a javaslat utat törne a béke megmentésére és egyengetné a német-angol megengedés útját.

A FRANCIA ÁLLAMTANÁCS ÜLÉST TARTOTT — ROOSEWELT IS KÖZVETÍTÉSRE KESZÜL

Párizsból jelentik: A francia kormány kedden délelőtt államtanácson vitatta meg a Hitler beszéde nyomán keletkezett helyzetet. Valószínűnek tartják, hogy szóba kerül a törvényhozás összehívásának kérdése is.

Párizsban híre jár, hogy Roosevelt a béke érdekében rövidesen, talán néhány nap, vagy óra alatt újabb lépéseket tesz. A „Matin” washingtoni jelentése szerint ottani hivatalos körökben lehetségesnek tartják, hogy Roosevelt felajánlja közvetítését az ügyben.

A FRANCIA KÖZVÉLEMÉNY MEGNYUGVÓBB HANGULATA

Párizsból jelentik: A francia közvélemény érezhető megnyugvással állapítja meg, hogy Hitler nem vágta el a békés megoldás lehetőségének útját. Külügyi körökben úgy vélik, hogy bár Hitler beszéde lényegében nem módosította a helyzetet, kijelentései mégis azt eredményezték, hogy a nemzetközi válság nem kerül újabb nehézségek elé. Francia részről attól tartottak, hogy Hitler erélyes katonai rendszabályok meghozatalát esetleg általános mozgósítást fog bejelenteni.

AZ ANGOL FRONTHARCOSOK SZÖVETSÉGE VALLALJA A RENDFENTARTÁST A CSEH- SZLOVÁKIAI NÉPSZAVAZÁSON

Londonból jelentik: Sir Frederick Morris tábornok, az angol frontharcos szövetség elnöke Berlinből visszaérkezett Londonba. Morris Hitlerrel tanácskozott Berlinben. Visszaérkezése után közölte Chamberlainnal Hitler válaszát, amely szerint nincs kifogása az ellen, hogy a frontharcos szövetség, mint angol légio és mint teljesen pártatlan és semleges testület, felajánlja rendfenntartó szolgálatait a vitás szudéta-német területeken a népszavazás idejére és az átadást megelőző időre.

A CSEH KORMÁNY HAJLANDÓ TARGYALNI MAGYARORSZÁG TERÜLETI IGÉNYEIRŐL

Budapestről jelentik: (M. T. I.) A magyar kormány, mint ismeretes, folyó hó 22-ikén diplomáciai lépést tett a prágai kormánynál és felhívta figyelmét arra, hogy azonos elbánást vár el a német probléma megoldásakor a magyar nemzetiség részére. Krofta cseh külügyminiszter hétfőn közölte a prágai magyar követtel, hogy bár a legutóbbi tárgyalások az angol és a francia kormánnyal más alapon folytak, mint annak idején a Csehszlovákiában élő nemzetiségekkel, mégis hajlandó a magyar kormánnyal barátságos tárgyalásokat kezdeni. Illetékes helyen megjegyzik, hogy a cseh kormány közlése nem ad világos választ a magyar kormány jegyzékére.

TÖBB SZÁZ MÉTEREN FELSZEDTEK A VASUTI SINEKET A CSEHEK A LENGYEL HATÁRON

Varsóból jelentik: A cseh területen működő titkos rádió leadó, amely után a cseh hatóságok hasztalan kutatnak, hétfőn éjjel közölte, hogy közvetlen a cseh csapatok szomszédságában vannak, de fegyverrel és kézigranáttal felszerelt lengyel hazafiak őrzik őket, akik kézzel meghalnak, ha a csehek be akarnak nyomolni, csatát vívnak.

— Lehet, hogy meghalunk — szól az üzenet — de az elesett csehek száma még nagyobb lesz!

Varsóból jelentik: Hétfőn éjszaka a varsói-prágai vasutvonal sineit cseh területen több száz méteren felszakították.

Időjárás

A bucuresti időjárásutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Déli-délkeleti szél, egyelőre még derült, később felhősödés, éjszakai lehülés mérséklődik.